

TRACTATUS

RESOLUTORIVS
DVBIORVM AC DIFFI-

cultatum circa officium missæ, & ea, quæ ad
debitam eiusdem celebrationem exiguntur,
iuxta sacrorum Canonum constitu-
tiones, probatorumq; docto-
rum firmiores, atq; tu-
tiores senten-
tias.

Per venerabilem patrem dominum Ioannem
de Lapid. doctorem Theologum
Parisiensem ordinis Car-
tusiensis.

✠ Omnibus sacerdotibus maxime utilis, ✠
& pernecessarius, tum ob singula-
rem breuitatem, tum
quia loco multo
rū librorū
est.

FFICIVM quò maius, & di-
 gnus est, eò maiori cura, sollici-
 tudine, atque diligentia exercen-
 dum est: gravius enim quis de-
 linquit, si in eo exequendo ne-
 gligentiam defectum, vel errorem aliquem admi-
 serit. Inter omnia autem officia humanæ facul-
 tati commissa non est aliquod maius, dignius,
 aut difficilius, quam debita missarum celebra-
 tio, in qua sacramentum preciosissimi corporis,
 & sanguinis Iesù Christi Redemptoris nostri cõ-
 secratur, immolatur, & sumitur, sacro Canone at-
 testante: non modica, inquit, res est vnam missam
 facere, & valdè felix est, qui vnam dignè celebrare
 potest. Restat igitur, vt nusquam cum grauiori
 periculo peccetur, quam si in executione huius
 dignissimi officij negligentia, vel error committa-
 tur. Et vt sacerdotes simplices, qui notitiam cano-
 num non habent, neque semper facilem recur-
 sum ad superiores suos, aut ad viros doctos habe-
 re possunt, melius cauere valeant, ne circa maxi-
 mum illud mysterium deficiant, vel errent: &, vbi
 aliquid horum contigerit, debitis remedijs emẽ-
 dare sciant: valde vtile, atque necessarium fore iu-
 dicauimus, vt circa hæc opportuna eis tradatur
 instru

De cõse.
 cr. d. 1. c.
 sufficit,
 & de ce-
 leb. mis.
 c. te refe-
 rente.

instruētio . Quod vt lucidius fiat, circa singula, quæ ad debitam missæ celebrationem exiguntur, dubia frequentius occurrentia mouebuntur, ex quorum resolutionibus congrua ipsis defectibus & erroribus remedia, atque cautelę poterunt adhiberi, & primò, vt sciatur quid, & quo ordine sit tractandum præmittitur quæstio.

Quæstio. Quot, & quæ ad debitam, ac ordinatã dignissimi sacramenti Eucharistiæ, & missæ celebrationem requiruntur?

Responsio Nouem . Ad quæ omnia necessaria reduci possunt.

- 1 Minister, siue sacerdos ad celebrandum idoneus.
- 2 Locus celebrandi conueniens.
- 3 Tempus celebrandi congruum.
- 4 Materialia ad ornatum, vel congruentiam celebrationis opportuna, vt vestes, vasa, & cætera huiusmodi.
- 5 Cæremoniæ indicendis, & agendis consuetæ.
- 6 Materia ad consecrandũ apta. s. panis, & vinũ.
- 7 Forma consecrationis vtriusq; debita.
- 8 Notitia intentionis, ac rationis eorum, quæ in missa dicuntur.
- 9 Intelligētia rationis, & significationis eorum

Resolutorium.

quæ in missa, & circa eam aguntur.

¶ Circa hæc dubia, ac difficultates, quæ sæpius obuiant sacerdotibus missas celebraturis, aut celebrantibus per nouem sequentia capita elucidabuntur.

¶ Cap. primum. De dubijs occurrentibus circa ministrum, siue personam ad celebrandum idoneam.

Quæst. ¶ Quis est minister idoneus ad celebrandum & conficiendum, siue consecrandum corpus, & sanguinem Christi?

Resp. Solus sacerdos rite ordinatus.

Cōse. di. j. c. sicut d. 25. c. p. lectis, & defūtri. & si. ca. c. firmiter.

¶ Q. ¶ Vtrum ille qui credit se rite esse ordinatū, & tamen non est rite ordinatus, conficit hoc sacramentum.

R. De hoc non habetur certitudo: piè tamen credi potest, quod conficiat virtute ecclesiæ, & quod summus sacerdos suppleat defectum, neque permittat periculum imminere ecclesiæ, & eam decipi.

S. Tho. 4 d. 24. Bonavent. di. xiiij.

¶ Q. ¶ Quid agendum. Si quis post incæptam missam habeat conscientiam, quòd non sit sacerdos rite ordinatus.

R. Si hoc contingat ante consecrationem, tunc dimittat missam imperfectam, aut conscientiam deponat.

deponit. Si vero post cōsecrationē, procedat: & postea superiorem suum adeat, & casum ei exponat.

Q. ¶ Vtrum hæreticus, schismaticus, degradatus, infamis, irregularis, excōmunicatus, interdictus, vel suspensus possit conficere hoc sacramentum, & ordinatè celebrare?

R. Quilibet istorum potest conficere, sed nō debet, quia conficiendo peccat: & ita nullus ipsorum potest ordinatè celebrare. iiiij. sen. di. xiiij.

Qu. ¶ Quid agendum, si quis post missam incēptam recordetur se esse excommunicatum, de quo prius non habuit memoriam?

R. Si contingat hoc ante cōsecrationē tutius est, vt missam deserat, nisi graue scandalum timeatur: si verò post cōsecrationē, habeat propositum humiliter petendi absolutionem, & satisfaciendi, & procedat in missæ celebratione. S. tho. 3. p. q. 83. ar. vj. ad. ij.

Q. ¶ Quid agendum si quis post missam incēptam habeat remorsum de irregularitate?

R. Si fiat antè cōsecrationē, tutius est quod missam deserat: si vero post cōsecrationem, doleat, & proponat, atq; conetur facere, quod in se est, & procedat. Bona. 4. sē. di. 24.

Q. ¶ Vtrū sacerdos mutus, vel loquela priuatus possit cōsecrare, seu cōficere hoc sacramentum? De defectibus in corpore.

Resolutorium

R. Non. Oportet enim conficientem habere facultatem sermonis, siue loquelæ, quàm si anxi ferit post susceptum ordinem, conficere nõ potest, eò quod non potest verba consecrationis, & alia proferenda, vel dicenda dicere.

Qu. ¶ Vtrum habens aliquem alium defectũ in corpore possit missam celebrare?

R. Si habet aliquem defectum, qui reddit eum inhabilem, aut impotentem ad dicendum, vel faciendum ea, quæ ad debitam celebrationem exiguntur, vt puta, si careat visu, vel digitis, quibus tractari, leuari, vel frangi debet hostia: vel si habet aliu defectum notabilem, qui secundum iudicium prælati sui ordinarij generet scandalum, si celebret, non potest celebrare, quamuis possit alia, quæ sunt sacerdotalis ordinis, exercere.

Hug. 49 di. Qu. ¶ Vtrum leprosus possit celebrare missam?

R. Si non sit factus impotens per corrosionem membrorum, potest celebrare in occulto: corã alijs tamen leprosis potest etiam in publico celebrare.

Qu. ¶ Vtrum patiens morbum caducum possit celebrare?

R. Si cadat frequenter, vel emittat spumam, aut vocem confusam, non potest: si vero raro cadat,

Glo. in.
c. cõiter.
xxxij. d.
vij. q. ij.
c. j.

dat, nec emittat spumam, &c. potest, dummodo habeat coadiutorem sacerdotem.

Qu. ¶ Vtrum patienti fluxum sanguinis, vel seminis liceat celebrare?

R. Licet, nisi aliud impedimentum obstat. Siquis talem fluxum sanguinis patiat, ut suscepta in stomachum statim per cessum emittat, celebrare non debet.

Q. ¶ Vtrum pollutus pollutione nocturna possit licite celebrare?

R. Pollutio nocturna, quavis secundum se considerata non sit peccatum, ex eo quod absque usu liberi arbitrii contingit, tamen ratione suae causae habet quandoque peccatum annexum, cuius est effectus, vel signum. Ideo primo consideranda est pollutionis nocturnae causa: quae triplex esse potest.

¶ Prima est extrinseca spiritualis. scilicet daemorum illusio: quae quandoque provenit ex praecedenti negligentia praeparationis ad devotionem, praesertim cum quis ad dormiendum accedit: quae potest esse peccatum vel mortale, vel veniale. Quandoque vero provenit ex sola nequitia daemorum volentium impedire hominem a sumptione huius sacramenti.

¶ Secunda causa est intrinseca spiritualis, scilicet cogitatio praecedens lasciva; quae quandoque est ex concupiscentia

Tho. iij.
p. q. 80.
art. 7. &
4. di. 9.
q. 2. &
2. 2. q. 11.
154. ar.
5.

Resolutorium.

& delectatione: vbi si adsit consensus, erit peccatū mortale: si autem desit, erit veniale. Quandoque autem potest esse sine omni peccato, vt cum aliquis causa lectionis, vel dispositionis cogitur de talibus cogitare. Et si hoc fiat sine concupiscētia, & delectatione non erit cogitatio immunda, sed honesta: ex qua tamen pollutio sequi potest.

¶ Tertia causa est intrinseca, & corporalis: videlicet superfluitas cibi, vel debilitas nature, aut superfluitas cibi, vel potus. Quæ quandoq; est cum peccato vel mortali, vel veniali: vt cum prouenit ex superfluitate cibi, vel potus: quandoque autem est sine peccato, vt cum prouenit ex infirmitate nature. ¶ Si igitur pollutio ex aliqua dictarū causarum contingit, prout est cum peccato mortali: non licet polluto celebrare, nisi post viginti quatuor horas. ¶ Si vero accidat ex aliqua illarum causarum, secundum quas est sine peccato, vel solum cum veniali peccato, potest pollutus licet celebrare. Verū tamen si propter reuerentiam abstineat, laudandus est, nisi necessitas, vel vitatio scandali vrgeat. Verum, quia non semper de facili potest percipi ex quali causa proueniat, ideo in dubio tutius est abstinere, nisi vrgens necessitas incumbat, vel deuotio spiritualis instiget, aut aliās nulla indispositio debitæ reuerentiæ obuiās adsit.

¶ Ita sen.

¶ Ita sentiendum videtur de pollutione nocturna siue in somno, siue in vigilia finiarur. Nisi quis post euigilationem habeat consensu deliberato complacentiam in delectatione, & præcipue cum appetitu futuri operis, quo quasi tutius abstinetur.

Qu. ¶ Vtrum ad conficiendum hoc sacramentum & celebrandum requiratur intentio ministri?

R. Cum ad perfectionem cuiuslibet sacramenti requiratur intentio ministri, eo quòd perfectio illa sit per actum humanum à voluntate procedentem, quæ per intentionem determinatur, & specificatur: constat quod maximè ad conficiendum, & celebrandum hoc excellentissimū sacramentum exigitur intentio ministri, vnde & quædam glo. super Matthæum dicit: quantum intendis, tantum facis.

De defectu intentionis & animæ.

Qu. ¶ Quæ debeat esse intentio sacerdotis: siue, quid debeat intendere sacerdos consecrare volens?

R. In omnibus sacerdos debet intentionem suā conformare intentioni ecclesiæ, hoc est, quòd intendat illud facere quod ecclesia intendit, & facit, cuius ipse in huiusmodi est minister. Intendit autem ecclesia facere quod Christus fecit. Christus vero trāssubstātiavit panē in corpus suum

Nota de intentione sacerdotis.

Resolutorium

suum, & vinum in sanguinem per verba consecrationis: hoc etiam debet intendere sacerdos.

Qu. Qualis intentio circa prolationem verborum consecrationis necessario requiratur? An. s. semper actualis exigatur, vel aliqua alia sufficiat?

R. Intentio actualis non necessario requiritur. Intentio autem virtualis semper necessaria est.

Dicitur autem intentio virtualis, cum quis prius habuit actualem intentionem consecrandi, & ex illa motus est ad consecrandum, esto actualiter non cogitet, quæ verba consecrationis profert. Virtualiter enim manet intentio prima, & hæc sufficit, nisi contraria intentio subsequatur. Verum tamen studiose curare debet sacerdos, ut etiam actualem intentionem adhibeat, alioquin timendum est, quod à peccato non excusetur.

Qu. Vtrum sacerdos furiosus, lunaticus, vel alia ex causa usu rationis priuatus possit conficere hoc sacramentum, & licite celebrare?

R. Quo ad consecrationem huius sacramenti requiritur intentio ministri, ut ex dictis patet. Exigitur etiam ad celebrationem deuotio, & sui ipsius examinatio, ut infra dicitur. Ideo si quis ita usu rationis quacumque ex causa sit priuatus, ut nunquam hanc habere possit, neque conficere

S. Th. 3.
p. q. 63.
arti. 8.
ad. 3.

ficere potest, neque celebrare. Si vero raro usu rationis priuetur, & illo frequenter utatur, neque obstat aliud impedimentum, conficere quidem potest eo ipso & celebrare, dummodo habeat coadiutorem sacerdotem.

7. q. 1. c.
illud.

Q. ¶ Vtrum demoniacus possit celebrare?

33. cap.
cōiter.

R. Si fuerit ex toto liberatus, potest celebrare: aliàs non potest, quod per experienciã probari potest. Est autem tempus probationis arbitrium iuxta discretionem prælatis pensatis circumstantijs personæ, vel dignitatis, vel alijs huiusmodi.

Q. ¶ Vtrum existens in peccato mortali possit conficere hoc sacramentũ & licite celebrare?

in 4. sen.
di. 13.

R. Conficere potest, sed non debet, quia consecrando peccat mortaliter. Vnde & cum celebrat duo peccata mortalia distincta committit: vnum quia indignè consecrat: aliud quia indignè sumit.

Q. ¶ Vtrũ celebraturus teneatur esse certus quòd non sit in peccato mortali?

R. ¶ Triplex inuenitur certitudo, quædam supernaturalis, siue per solam diuinam reuelationem habetur: & talis hic non tangitur. ¶ Alia est naturalis: qua quis per sensum, vel intellectum

cuius

Resolutorium

evidenter certus est de aliquo: & illa etiam hic non est necessaria. ¶ Tertia est moralis siue civilis, quæ nec habetur ex reuelatione diuina, nec ex euidencia rei, sed ex probabilibus coniecturis magis ad vnã partem quam ad alteram inclinantibus: & ad istam tenetur celebraturus in proposito dubio, vt videlicet post diligentem, & sufficientem conscientiæ discussionem (de qua infra capit. v. tractabitur) certus sit modo prædicto se non esse in peccato mortali: & hæc certitudo hic etiam sufficit.

Q. ¶ Quid sentiendum de eo, qui licet non sit in peccato mortali: tamen secundum conscientiam scrupulosam extimat se esse?

R. Talis debet vel conscientiam scrupulosam deponere, vel à celebratione abstinere.

S. Tho. 3 part. 4. art. 82. ad. 2. Q. ¶ Quid agendum, si sacerdos postquam vel missam incæpit, vel ad incipiendum est præparatus, recorderetur peccati mortalis, de quo non est confessus?

R. Debet pœnitere cum proposito confitendi, & satisfaciendi: & si haberi possit confessor, statim confiteatur: nisi hoc absq; graui scandalo fieri non possit.

Q. ¶ Vtrum p̄p̄etrans peccatum luxuriæ, & statim post hoc p̄nitens, & confitens, possit licite eodem die celebrare?

R. ¶ Non licet, sed abstinere debet ad minus per viginti quatuor horas, vt supradictum est de polluto pollutione nocturna.

Q. ¶ Vtrum sacerdos non ieiunus possit conficere, & celebrare?

De ieiunio.

R. ¶ Duplex est ieiunium. Vnū est ecclesiæ quod si quis vnā comestionem vnus diei nō trāsgreditur, & hoc non soluitur per sumptionē medicinæ, vel aliorum, quæ non nutriunt, dummodo in parua quantitate sumantur. Tale ieiunium non sufficit celebranti.

S. Th. secunda secundæ. q. cxlvij. ar. vij. & in sen. di. 8. q. j. ar. iij. Docto. Theo. in 4. di. viij. vij. q. j. c. nihil.

¶ Aliud est ieiunium naturæ, quod est priuatio cuiuscunq; suscepti in stomachum per modū cibi, vel potus, siue nutriat, siue non, vel per se, vel cū alijs. Suscepti dicimus à principio diei, à quo quis dicitur ieiunus, hoc est à media nocte. Et tale ieiunium requiritur ad celebrandum.

¶ Vnde si quis non sit hoc modo ieiunus, quāuis possit conficere, & celebrare, tamen non debet, quia grauiter peccaret.

¶ Et ideo cum quis est plures missas eodē die celebraturus, nō debet sumere ablutionis vinū, nisi

Resolutorium

nisi in vltima missa, vt inferius circa resolutionem vltimi dubij. huius cap. dicitur.

S. Tho. 3. par. que. 83. art. 6. ad. 2. Q. Quid agendum si quis post missam inceptam recordetur se ieiunium soluisse?

R. Si recordetur ante consecrationem, tutius est quod cesset, nisi graue scandalum timeatur: Si post consecrationem, procedat, & perficiat, non obstante quod non sit ieiunus: quia preceptum de perfectione sacramenti maius est, quam preceptum quod a ieiunis sumatur.

S. Tho. 3. par. q. 80 art. 8. ad 4. & 4. Q. Vtrum transglutians reliquias, quae post commestionem in ore remanserunt, possit celebrare?

R. Si casualiter transglutiantur, non impediunt celebrationem: quia non traiciuntur per modum cibi, vel potus, sed saluæ, cui permiscetur. Si vero studiosè id fiat, abstinendum est.

S. Tho. vbi supra Q. Quid si quis gargatizando, vel os mundando parum aquæ, aut vini transglutiat?

R. Sicut in dubio precedenti.

Q. Siquis tarda hora comederit, vel biberit, & non dum digesserit, vtrum ei liceat celebrare?

R. Licet: Si ex hoc non reddatur multum indispotus ad debite celebrandum. Si vero ex hoc multum perturbetur, & indisponatur, tutius est, vt

est, vt abstineat. Vnde dicit glo. circa can. nihil vij. q. j. Si quis etiam ante mediam noctem comederit, & adhuc sentiat eructationes, quia cibus non est digestus, quamdiu sentiat cibum abstinebit a celebratione.

Qu. ¶ Vtrum patiens vomitum, vel iam passus licite celebrare possit?

R. Si quis ex infirmitate sustineat illam passionem, abstinere debet quousque sanetur.

Qu. ¶ Quid si per totam noctem non dormiuerit?

R. Sicut in precedenti dubio. Dicit enim glosa in capitulo, si constiterit de accu. de vino lento qui in taberna pernoctauit, & altera die nulla premissa dormitione celebravit, quod non videtur ieiunus, sed pransus celebrasse propter indigestionem. Et glo. circa cano. sacram de cōse. di. j. Ieiunium inquit dico celebrata digestionem.

Qu. ¶ Vtrum liceat sacerdoti omnino a celebratione abstinere?

R. Si sacerdos per sententiā ecclesię sit ordinis executione priuatus, vel ex debilitate, aut egritudine factus sit impotēs, vel ineptus ad celebrandū, tenetur non celebrare. Si vero non sit priuatus potestate celebrandi, aut aliās factus impotens, vel ineptus, tunc non licet ei omnino abstinere: quin

Additio.
 Omnis cibus sūtus post mediam noctem impedit celebrationem, si autem ante, etiā si nec sūtus, nec digestio sequatur non impedit, & hęc intellige si ex talibus mēs non multum perturbetur. S. th. 3. par. 9. 80. art. 8. ad. 5.

Resolutorium

re: quin saltem teneri videatur ad celebrandum in præcipuis festis. Et maximè in illis diebus, in quibus fideles communicare consueuerunt.

¶ Aditio
Eucharistia debet frequenter sumi ad restaurationem vite & feruoris.
S. Th. 4. di. xij. q. iij. arti. j.
S. Bon. in. iij. d. xij. S. th. iij. dist. xij. q. iij. arti. j. & iij. part. q. lxxx. art. x.

Q. ¶ Vtrum expediat sacerdoti, vt frequenter celebret.

R. Si frequenter sit ad celebrandum dispositus, expedit vt frequenter celebret. Gratissimum enim sacrificium illud est domino, & magnas, atque inenarrabiles hoc sacramentum virtutes habet. Ideo per utile est frequenter celebrare, & sumere, vt fructus eius sæpius ac frequentius percipiatur.

Q. Vtrum liceat alicui quotidie celebrare?

R. Circa vsum sacramenti ex parte celebrantis, & sumentis, duo requiruntur. Primum est desiderium coniunctionis ad Christum quod fit per amorem: secundum est reuerentia, quæ pertinet ad timorem. Primum istorum inuitat ad quotidianam huius sacramenti frequentationem: secundum vero retrahit. Vnde si quis experimentaliter cognouerit ex quotidiana celebratione feruorem amoris augeri, & reuerentiam non minui talis quotidie celebret. Si quis autem senserit per quotidianam frequentationem reuerentiam minui, & feruorem non multum augeri, ille interdum absteat:

vt cum maiori reuerentia, & deuotione pos-
tea celebret.

Qu. ¶ Vtrum quis sic dispositus: vt laudabiliter
possit celebrare, & possit etiam laudabiliter
propter sacramenti reuerentiam abstinere, me-
lius a claudabilius faciat à celebratione absti-
nendo quàm celebrando?

R. In tali casu melius, salubrius, & laudabilius est
vt celebret, quàm quod abstineat. Nam ex ce-
lebratione multos fructus huius sacramenti
percipere potest, vt patet ex resolutione dubij
præcedentis, quibus abstinendo priuatur. ¶ Ce-
lebratio præterea ex charitate procedit, absti-
nentia vero ex timore, vt patet ex resolutione
præcedētis dubij. Charitas autem timori præ-
fertur. Nec validū est quod abstinēs se putat
postea melius fore dispositum: quia fieri po-
test, vt minus fiat dispositus. Incertū est etiam
si vnquam deinceps sit celebraturus. Stat etiā
quod celebrando assequatur aliquam gratiam
specialem, quam abstinendo nō contingit, nec
vnquam fortassis recuperabit.

Ad ditiō.
Si nō sūt
tāta pec-
cata, vt
excōice-
tur qui s
nō se de-
bet à me-
dicina
corporis
& sāgui-
nis dñi se
parare
de conse-
di. c. si
nō. quia
nihil pre-
ter pec-
catum.
martale
impedit
necessa-
riō sum-
tionē eu-
charistię
sed bñ
congruo
vt nota.
S. Th. 4.

Qu. ¶ Vtrum liceat alicui plures missas vna die
celebrare?

R. In die Natiuitatis dominicæ potest quis tres

B

missas

S. Th. 4.

Resolutorium

di. 9. ar. missas celebrare, vt habetur de ce. mis. consuluisti.
4. q. 2. ¶ Addunt doctores quatuor casus necessitatis, in
& 3. p. quibus potest quis duas celebrare. ¶ Primus est,
q. 80. ar. cum in die festo occurrit necessitas, vt post missam
tic. 7. diei dicatur missa pro defunctis. ¶ Secundus, cum
necessitas infirmorum exigit, vt viaticum pro eis
consecret. ¶ Tertius, cum superueniunt peregrini,
aut occurrunt nuptiæ celebrationem exigentes.
¶ Quartus casus est, cum propter defectum
sacerdotum, vel paupertatem ecclesiarum vni sacerdoti
plures ecclesiæ commendantur. Aliàs non licet nisi vnicam in die missam celebrare, vt habetur
de conse. distin. 1. Sufficit. Hoc autem caendum est,
cum quis plures missas vult celebrare, ne ablutionem sumat nisi in vltima, vt sic ieiunus
permaneat, & celebret.

¶ Capit. ij. De dubijs circa locum celebrandi occurrentibus.

Decõse. Quæstio. ¶ Quis sit locus communis, debitus, &
di. 1. c. 1. conueniens ad celebrandum missam?
& cap. si Ref. Regulariter sola ecclesia consecrata.
sequenti. Q. ¶ Vtrum quis possit licite quandoq; extra ecclesiam celebrare?
& c. nullus.

R. Po

R. Potest de licentia episcopi, vel superioris, dū modo habeantur necessaria ad celebrationem requisita.

Glo. ca.
vnicuiq̄
de conse
cra. di. 2

Q. ¶ Quid si in regione aliqua non inueniatur ecclesia consecrata propter destructionem ecclesiarum: vel si quis sit in itinere constitutus, & præsertim in nauigatione, vbi non potest habere ecclesiam: vel constitutus in exercitu honesto: vel in alio consimili occurrenti casu: vtrum quis possit alibi quam in ecclesia celebrare, etiam sine licentia episcopi?

R. In talibus casibus potest, si habeantur ibidem cætera necessariò requisita: potest enim celebrare sub diuo, vel tentorio.

Decõse.
d. 2. c. cõ
cedimus

Qu. ¶ Vtrum in mari vel in fluminibus, in quibus naues frequenter agitantur, liceat alicui celebrare?

R. Nullo modo debet propter periculum effusionis sanguinis.

Qu. ¶ Vtrum in omni loco consecrato liceat celebrare missam?

R. Nō. Si enim locus sit interdictus, siue à iure (vt si sit pollutus sanguine, vel semine) siue à iudice (videlicet per sententiam interdicti latam cõtra locum) non licet ibi celebrare. Et faciens

Resolutorium

contrariū in hoc casu incurrit irregularitatem.

Qu. ¶ Vtrum in ecclesia vel alibi possit quis licite celebrare super aliquo alio quam altari?

R. Non licet nisi super altari vel fixo siue stabili, vel portali siue viatico: quod potest poni super mensam, vel arcam, vel aliud huiusmodi.

Qu. Quale debeat esse altare, super quo celebrare licet?

R. Altare debet esse lapideum, consecratum, integrum, non enormiter fractum.

Qu. Quibus altare debeat esse coopertum, & ornatum?

R. Duabus pallis, & corporali consecratis, de linopuro factis, nullo colore tinctis, sed totaliter albis, mundis, & nitidis.

Q. ¶ Vtrum semper liceat sacerdoti super quolibet altari consecrato celebrare?

De cōse. di. 2. ca. §. R. Non. nam postquam episcopus super aliquo altari celebrauit non licet illo die alteri sacerdoti super illo celebrare, nisi de licētia episcopi.

Q. ¶ Quantum debeat esse altare portatile, vt sit aptum celebrationi super eo faciendæ?

R. Tantum esse debet, vt possit recipere pedem calicis, & hostiam, & quod sacerdos manus super ipsum cum hostia tenendo conuenienter consecrare possit.

Qu. ¶ Quid si sacerdos aliquod de prædictis requisitum omittat, vtrum consecret celebrando?

R. Si obseruat alia ad consecrationem necessaria consecrat: sed tamen grauiter peccat scienter omittens.

¶ **Capit. iij.** De dubijs occurrentibus circa tempus congruum quo celebrari debet.

Quæstio. ¶ Vtrum indifferenter in nocte, & die liceat alicui missam celebrare?

s. Th. 3.

p. q. 80.

artic. 2.

Resol. Non licet regulariter nisi in die, hoc enim sacramentum ad tempus gratiæ pertinet, quod per diem significatur: vnde & saluator dixit: Me oportet operari donec dies est.

ad. 4.

Ioan. 9.

¶ **Q.** Vtrum aliquando liceat in nocte celebrare?

De cõse.

di. 1. ca.

nocte.

R. Solùm in duabus noctibus licet, videlicet, in nocte Natiuitatis Christi, & in nocte dominicæ resurrectionis.

¶ **Q.** Vtrum liceat quandoq; ante initium diei celebrare?

R. In tribus casibus licet. ¶ Primus, si necessitas postulet: vt si cõtingat aliquem infirmari ad mortem, & non habeatur hostia consecrata, potest

facerdos celebrare, & consecrare. ¶ Secundus casus, si episcopus sit in itineratione: tunc potest ante diem celebrare, vel facere celebrari coram se. ¶ Tertius casus, si quis habeat dispensationem ab episcopo, vel superiore, ut possit celebrare ante diem, aliàs non est tutum, nisi aliqua rationabilis, & vrgens necessitas superuenerit.

Q. ¶ Quid si quis celebret credens diem incepisse, & tamen nondum incepit?

R. Quia, quod parum distat, nihil distare videtur, talis excusatur, præcipue si deuotio hoc exposcat.

S. Tho. 3. Q. ¶ Qua hora diei liceat missam celebrare?

P. 9. 83. R. Missæ solenes, siue publicæ secundum canones tribus horis celebrari debent: videlicet hora tertia in diebus festiuis, hora sexta in profestis diebus, & hora nona in diebus ieiuniorum.

Dec. 6. di. 1. ca. In hoc tamen obseruanda videtur consuetudo necess. regionis, vel religionis.

¶ Priuatæ vero missæ celebrari possunt à principio diei vsque ad horam nonam, hoc est, vsque ad meridiem.

Qu. ¶ A quo tempore sumendum sit principium diei?

R. Principium diei non est accipiendum ab ascensu so-

in su solis super nostrum horizontem, sed ab illa hora, qua radij solares incipiunt illuminare nostrum hemispherium, quod dicitur principium auroræ: & incipit vna hora, & quinta parte horæ ante corporalem solis ortum.

Q. q Quid si quis celebrando non obseruet tempus debitum?

R. Si obseruet alia ad consecrationem necessaria, consecrat. Sed tamen si ex contemptu, vel scilicet tempus debitum non obseruat, mortaliter peccat, faciens contra constitutionem, & consuetudinem generalem ecclesiæ Romanæ.

Capit. iiii. De dubijs quæ incidunt circa materialia exteriora, quæ ad ornatum, vel congruentiam celebrationis requiruntur.

Quæstio. q Vtrum sacerdos celebraturus specialibus De vestibus, debeat indui vestibus?

Res. Sic. Congruum est enim, vt quibus sacerdos vsus fuit in sua ordinatione, etiam vtatur in celebratione. Et quia in susceptione ordinis specialibus vestibus indutus fuit, ideo & talibus vti debet in celebratione.

Resolutorium.

Q. Quot, & quæ sunt huiusmodi vestes, vel indumenta?

Inuocē-
tius inli.
de offi. 4

R. Simplicium sacerdotum sex sunt indumenta, scilicet amictus, siue hūerale, alba, cingulum, manipulus, stola, & casula.

Q. Vtrum requiratur quòd sint benedicta, siue consecrata?

De cōse.
di. 1. c. v.
stimēta.

R. Sic. debent enim esse sacrata, & honesta, nec alijs vsibus quàm ecclesiasticis, & Deo dignis officijs deputanda.

Q. Vtrum celebrans absq; vestibus, & indumentis benedictis efficiatur irregularis?

R. Non, quia nō inuenitur hoc in iure positum: veruntamen scienter vel ex ignorantia crassa hoc faciens grauitèr peccat.

Qu. Vtrum necessario requiratur, quod tales vestes, & indumenta, cæteraq; correquisita sint munda, & nitida?

Inuocē-
tius inli.
de offi. 4

R. Sic. nam vt habetur in ca. relinqui. de custodia eucharistiæ, clericis præcipitur, vt oratoria, vasa, pallæ, corporalia, & vestimenta munda, & nitida conseruentur. Quod autem præcipitur, imperatur, & quod imperatur necesse est fieri. Si non fiat, penam habet, vt habetur. xiiij. quæst. j. quod præcipitur. Væ igitur illis,

illis, qui maiorem curam adhibent, vt lintea
 • mina, vel, pro pudor, fæmoralia sua sint mū-
 • da, & nitida, quam ea super quibus locari, &
 • tractari debet sacratissimum, & mundissimū
 corpus Iesu Christi.

Q. ¶ Vtrum ad celebrationem missæ requirantur De vasis
 aliqua vasa specialia?

R. Sic, potiori ratione quam vestes speciales, pro-
 pter corpus, & sanguinem Christi, vt decenter
 & reuerenter ibi possint locari.

Q. ¶ Quot, & quæ sint huiusmodi vasa?

R. Duo, quæ necessario requiruntur. s. calix, &
 patēna.

Q. ¶ De qua materia debeant esse vasa ista?

R. Hæc vasa debent esse de auro, vel argento, nisi
 paupertas obsistat, in quo casu sufficit, quòd
 sint de stanno. De cōse.
d. 1. c. va
sa & c. vt
calix.

Q. ¶ Vtrum requiratur quòd sint consecrata?

R. Sic, fortiori ratione quam vestes, propter cau-
 sam superius expressam.

Qu. ¶ Vtrum liceat alicui sine libro missali cele- De libro
missali.
 brare?

R. Nō licet etiam si omnia memoriter sciret: Sed
 debet habere librum, in quo ad minus missa di-
 cēda cum canone contineatur propter pericu-
 lum

Resolutorium

lum erroris, qui ex obliuione, vel distractione contingere potest.

Extrade
cele. mil
sa. c. lite
ras.

Leui. 6.

Sapi. 7.

Lucæ. 12

Qu. q Vtrum liceat alicui sine igne, siue lumine candelæ celebrare?

R. Non licet. In lege enim scriptum est: Ignis in altari meo semper ardebit. quod in celebratione huius sacramenti maxime obseruandum est, vbi ille immolatur, tractatur, & sumitur, qui est candor lucis æternæ, & qui venit ignem mittere in terram, &c.

Qu. q Vtrum sacerdos solus nullo præsentente licite possit celebrare missam?

R. Nullo modo licet, sed ad minus vnus debet esse præsens, qui sacerdoti celebrati ministret, & in persona ecclesiæ, vel totius populi respondeat.

Qu. q Cuius conditionis, & qualitatis debeat esse minister?

R. Minister debet esse masculus, & clericus, aut saltem sciens ministrare celebranti, & respondere. Et si fuerint plures ministrantes, debent etiam huiusmodi esse conditionis, vt notatur in can. hoc quoque, de conse. dist. ij. & in glo. ibidem. Vnde patet quod nulli foemina, etiã si sanctimonialis fuerit, licitum est ad missam ministrare.

Qu.

Q. Quid si ministrans aliqua causa, vel occasione recedat de altari dimittendo celebratorem solum, reuersurus tamen: vtrum celebras debeat procedere in missa, vel cessare donec ministras redeat?

R. Procedere debet quousque aliquid occurrat in quo indigeat ministrantis.

Q. Quid si ministrans recedens non reuertatur?

R. Sacerdos celebrans necessitate compulsus vicem ministrantis suppleat.

Q. Quid de sacerdote incluso, vel heremita, & solitario, an scilicet celebrare possit?

R. Si ei non suffragetur copia ministrantis, solus celebrare potest: alias secus, vt notatur in glo. circa solutionem dubij precedentis allegata.

Q. Quid si quis omittat aliquid predictorum?

R. Quamuis confecret, scienter tamen, vel ex ignorantia crassa omittens grauitur peccat, vt etiam circa superiora dictum est.

Capit. v. De dubijs quæ occurrunt in ceremonijs consuetis, & obseruandis in missa, & circa eam, tam in agendis, quam in dicendis.

Quæ. Quid vtrum celebraturus missam aliquid specialiter

Nota quò se debet li-
tere sa-
cerdos,
si in mis-
sa relin-
quuntur
a minis-
tro.

Resolutorium

ter agere debeat ante missam?

R. Sic. Cum enim omne, quod agere intendimus, per studium considerationis præuenire debeamus, vt sic ad id, quod agendum est, prepareremur; maximè decet, vt fiat circa hoc dignissimum officium, ne quis impræparatus accedens iudicium sibi manducet & bibat.

¶ Præterea requiritur debita, ac sufficiens præparatio sacerdotis, qua ita efficiatur dispositus, & idoneus, vt dignè ad celebrandum possit accedere: vnde & scriptum est: ante orationem præpara animam tuam.

Eccl. 18.

Q. ¶ In quo consistit debita, & satisfaciens præparatio sacerdotis celebraturi?

R. Præparatio illa consistit in debita, & sufficienti conscientie mundificatione, & adornatione, quæ prærequirunt debitam sui ipsius probationem, idest, diligentem conscientie suæ examinationem, secundum quod Apostolus Corinthios monet ita scribens: Probet autem se ipsum homo, &c.

1. Cor. 11.

Et ita ex toto tria in genere requiruntur ad debitam, Probatio }
sufficietem, & dignam præ- Purgatio } Cōsciētia.
parationem, scilicet, Adornatio }

Qu.

Q. Qualiter, & in quibus quis se ipsum probare, & examinare debeat?

R. Primò & ante omnia debet cum diligentia conscientiam suam discutere, & examinare; præsertim à proxima confessione debite facta. Si interea inciderit in excommunicationem, irregularitatem, vel suspensionem, aut aliquod aliud huiusmodi impedimentum.

¶ Secundo diligenter prospicere debet si interea aliqua mala, præcipue mortalia, commiserit. Si aliqua bona, ad quæ obligatur, omiserit, vel negligenter persoluerit.

¶ Tertio, si aliqua huiusmodi inuenerit, an ex toto corde de istis doleat, & ea propter Deum, quem offendit, detestetur.

¶ Quarto, an habeat firmum propositum emendandi vitam suam, & ab omnibus mortalibus cauendi in futurum propter Deum.

¶ Quinto, an intendat omnia confiteri ante accessum ad celebrationem, & iuxta arbitrium confessoris pro eis satisfacere.

¶ Sexto, utrum habeat rectam fidem cum debita intentione & conatu ad debitè, deuotèq; celebrandum.

Resolutorium

- ¶ Septimo, an debitam diligentiam in discussione, & examinatione prædictorum adhibuerit.
- ¶ Hæc diligenter animaduertant sacerdotes concubinarij, lutores, crapulosi, ebriosi, & alij consimiles in damnabili statu viuentes: pensentq; studiosè qualiter ad celebrandum accedant, & quæ eos vitio diuina expectet.

Qu. ¶ Quanta requiratur diligentia in examinatione prædicta, vt sufficiens reputetur & debita?

Lādul. 4
fē. di. 11.

R. Tanta requiritur, quantam quis faceret in magno, & arduo negotio pro magna, & ardua re lucranda, aut graui incommodo vitando, iuxta possibilitatem humanæ fragilitatis. ¶ Vnde si quis huiusmodi diligentiam in conscientia suæ examinatione nõ fecerit, indignè ad istius sacramenti celebrationem, atq; sumptionem accedit: quia impræparatus, & ita dominici corporis, & sanguinis reus iudicabitur.

Additio
Sumens
eucharisti-
am in
peccato
mortali
ignora-
to facta
diligen-

Q. ¶ Quomodo possit quis esse, aut fieri certus quod debitam, & sufficientem diligentiam præ tacta discussione fecerit?

R. Ex quo hic non requiritur euidentis certitudo (cum illa absque diuina reuelatione haberi nõ possit) sed exigitur solum certitudo moralis, si

ue ciuile

ue civilis, sicut in alijs agibilibus humanis potest quis ex probabilibus coniecturis post examinationem de debita diligentia factam satis scire, & certus esse, an debitam diligentiam fecerit, vel non fecerit in discussione præcedentium: & hoc sufficit quemadmodum etiam dictum est supra.

chil. A
tidiscuf-
sione eti-
am non
sufficien-
ti nõ pec-
cat. s. th.
3. par. q.
80. ar. 4
ad. 5. &
4. dist. 9.
a. 3. q. 2

Qu. ¶ In quo consistat debita, & sufficiens conscientie purgatio?

R. Talis consistit post debitam examinationem factam in peccatorum, præsertim mortalium, & aliorum impedimentorum (si quæ per discussionem inuenta fuerint) totali, & omnimoda remotione, vel expulsionem: ad quam expulsionem tria præcipue requiruntur. ¶ Primum est vera, & perfecta contritio, & peccatorum derestatio, per quam quis Deo, quem offendit, reconciliatur. ¶ Secundum est, pura, & integra confessio. ¶ Tertium est, recta ac debita absolutio. Non enim sufficit quod accedens ad celebrandum sit per contritionem reconciliatus Deo, sed exigitur quod etiam sit reconciliatus ecclesie, ut digne suscipiat sacramentum unitatis ecclesie: quod fit per absolutionem, quæ

Resolutorium.

Additio
Et etiam
post confessionem
demor-
tali non
debet
quis statim
sumere eu-
charistiā
nisi ne-
cessitas
urgeat.
S. Tho.
4. di. 9.
ar. 4. q. 2

quæ prærequirit confessionem. ¶ Et ideo si quis post mortale commissum, quantumcūq; contritus fuerit accedat ad celebrandum absq; confessione, & absolutione, mortaliter peccat, nisi occurrat casus, qui in dubio sequenti tangetur.

Q. ¶ Quid agendum si quis non possit habere copiam confessoris?

R. Si possit absque scandalo differre celebrationem, differat, quousq; habuerit confessorem. Si vero immineat scandalum, nisi statim celebret, tunc cum debita contritione, & voluntate confitendi tempore opportuno celebret, ut scandalum euitetur.

¶ Si tamen ex negligentia sua desit confessor, quem habere potuisset, si debitam diligentiam fecisset, specialiter pœniteat.

Q. ¶ Quibus ornamentis conscientia celebraturi debeat esse adornata, ut dignè, & debite possit celebrare?

R. Necessariū est ut dignè celebraturus accedat ornatus recta fide, debita intentione, & sufficienti conatu ad debite reuerèter, & dignè celebrandū, id est, decoratus sit humilitate, castitate, iustitia, & ceteris virtutibus, quæ p vestes sacerdotales

Bona. 4.
di. 8. &
glo. in c.
de hoie
de celeb.
missa.

tales significantur.

Qu. ¶ Vtrum celebraturus teneatur dicere horas canonicas ante missæ celebrationem?

Arg. 11.
d. cap. in
his, & ex
tra de ce
leb. miss.
s. c. 1. &
c. vlti.

R. Talis ad minus dicere tenetur ante celebrationem matutinas: aliòquin mortaliter peccat.

¶ Ad alias autem horas canonicas non tenetur ante missam sub peccato mortali, nisi aliqua specialis constitutio, vel approbata consuetudo eum ad hoc obliget. ¶ Nihilominus congruum videtur, vt etiam primæ ante celebrationem dicantur. ¶ In cæteris attendenda est consuetudo ecclesiæ cathedralis, vel religionis, cuius est pars, vel subditus.

Qu. ¶ Vtrū sint aliqua alia specialiter dicenda, vel agenda ante missæ incæptionē à celebraturo?

R. In hoc attendenda est cōsuetudo diæcësis, vel religionis suæ, secundum quam, si aliqua alia præmittantur, quæ ad decentiam, reuerentiã, & deuotionem deseruiant, decet vt ita obseruetur. Vnde vbi consuetum est, vt dicantur isti psalms. Quam dilecta, Benedixisti, inclina, Credidi, & de profundis, cum quibusdam precibus, & collectis, vel etiam quidam psalms, & orationes ad lotionem manuum, & inductionem sacrarum vestium, & ad accessum ad altare, non sunt ista à celebraturo omittenda,

Resolutorium

da, vel contēnenda. ¶ Solet etiam præmitti confessio generalis publica, & osculatio altarum, apud quosdam thurificatio (præcipuè ante missas sollemnes) quæ suo modo etiam sunt obseruanda.

Qu. ¶ Quæ sunt dicenda, & agenda in missa, & quo modo?

R. Generaliter illa dicenda, & agenda sunt, & modo, quæ, & secundum quem ordinatio, ac consuetudo diæcêsis, vel religionis celebrantis obseruat.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos in missa debeat vel possit aliquid aliud dicere, quam in libro missali continetur?

Arg. c. vi
sum de
cōse. di. i

R. Magis expedit quod nihil aliud dicat: potest tamen cogitare aliqua deuotionem excitantia. Si igitur affectum habeat ad aliqua dicenda, pertranseat illa cogitando, atq; meditando.

Qu. ¶ Vtrum verba canonis debeant dici secretè, sicut & orationes in missa quæ secretè vocantur?

R. Sic, propter multas causas, quas non est opus recitare.

Qu. ¶ Vtrum cætera præter canonem, & secretâ vel secretas, si plures accipiantur, debeant alta, & audibili voce dici?

R.

R. Ita expedit fieri. Non enim absq; causa rationabili ecclesia fecit distinctionem inter canonem & alia dicenda. Per hoc namq; excitantur & ædificantur astantes.

Qu. ¶ Vtrum in memorijs viuorum, & mortuorum debeat aliquorum fieri nominatio?

R. Non est necesse. Si tamen celebrans ex nominatione eorum sentiat deuotionem augeri, poterit nominare, cauendo nihilominus prolixitatem propter astantes.

Arg. i. 3.
q. 2. c. cū
grauia &
c. nō ex
timem⁹,
& glo. d.
cōlō. d. 1
c. visum.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos cupiens aliquorum nominatim habere memoriam possit ante celebrationem hoc facere?

R. Expedit, vt ita faciat, præsertim si publicè, & coram multis sit celebraturus, vel si multorū nominatim memoriam habere velit. ¶ Sicut etiam expedit, vt celebraturus habens desiderium dicendi, vel meditandi alia specialia pro deuotione maiori excitanda circa sumtionem sacramenti, hoc faciat ante celebrationem, vel etiam sub celebratione, si missa in notis cantetur, & tempus aptum ad hoc habeatur.

Qu. ¶ Vtrum requiratur attentio celebrantis circa dicenda & agenda?

Resolutorium

R. Quemadmodum non necessario requiritur actualis intētio, vt superius. c. ij. dictum est: Ita etiam non necessario requiritur actualis, & cōtinua attentio: virtualis tamen semper est necessaria. Est autem virtualis attentio, virtus quædam relicta ex actuali attentione præuia, & intentione siue proposito perseverandi in tali attentione actuali. Et hæc etiam sufficit, nisi interrumpatur per actualem attētionem sibi contrariam, siue voluntariam conuersionem, vel euagationem ad alia. Verumtamen studiosam diligentiam adhibere debet celebrans, vt actualem attentionem retineat, & ne ad alia distrahatur: quoniam si quis debitam diligentiam non adhibeat, à peccato non potest excusari.

Qu. ¶ Vtrum ad debitè, & digne celebrandum requiratur deuotio in celebrante?

R. Deuotio duobus modis potest accipi. Primo, pro voluntate promptè tradendi se sine dilatione ad ea quæ pertinent ad Dei famulatum. Secundo, pro feruore dilectionis, quo eleuatur ad Deum. Et secundum vtrunq; modum dupliciter potest esse deuotio. Quædam enim est actualis, quando scilicet actualiter voluntas pro se se tradit diuino obsequio, vel mens actualiter

ter feruet in dilectione. Alia est virtualis, vt cum ex actuali, & præuia deuotione relinquitur quædam virtus, quæ ad actus sequentes concurrir. ¶ Circa actualem deuotionem duo sunt consideranda. s. deuotio ipsa, & conatus ad acquirendum eam. ¶ Circa officiũ etiam missæ duo attendenda sunt. s. missæ celebratio, & ad celebrandum debita præparatio. ¶ Sacerdos itaque celebraturus in præparatione circa examinationem, & probationẽ sui ipsius tenetur habere deuotionem, primo modo dictam, actualiter. Hominis enim est præparare animum. De hoc deuotione videtur esse intelligenda glosa. i. Corint. ii. dicens: Indignus est, qui non deuota mente accedit ad eucharistiam.

¶ Ad deuotionem vero secundo modo dictã actualiter habendam non tenetur: ille enim feruor dilectionis à domino gratuito datur. Vnde aliquando desideratus denegatur, vel datus subtrahitur alicui, secundum quod dispositio eius meretur, vel saluti suæ dominus no uerit expedire.

¶ Veruntamen celebraturus tenetur toto conatu illum feruorem desiderare, & possibilem diligentiam adhibere, faciendo totũ quod in se

Resolutorium

est, vt sibi detur: nitendo omnem teporem, distractionem, euagationem mentis expellere: & si aliquid huiusmodi occurrat deliberate nō tenere. Hoc enim faciendo non censetur indignus, sed sufficienter deuotus accedere. Vnde si tunc ille feruor ei non detur, non debet propter hoc à celebratione abstinere, sed absque scrupulo celebrare.

Nota.

¶ In ipsa autem celebratione non requiritur de necessitate deuotio actualiter primo modo accepta, sed sufficit, & etiam requiritur virtualis ex actuali precedente relicta.

¶ Licet etiam non requiratur actualis deuotio secundo modo dicta, eo quod non est in libera potestate nostra, requiritur tamen, & sufficit desiderium cum conatu actuali ad acquirendum illam deuotionem, ita quod celebrans faciat quod in se est cor sursum eleuando, prout & ipse astantes excitat, & hortatur cum dicit: Sursum corda. Circa quod dicit Cyprianus Papa, vt habetur de conse. dist. i. quando: ideo sacerdos præfatione præmissa parat fratrum mentes dicendo: Sursum corda, vt dum respōdet plebs: Habemus ad dominum: admonetur nihil aliud quam dominum cogitare debere. Claudatur contra aduersarium pectus, & soli Deo

li Deo pateat, nec ad se hostem Dei venite patiat. Hæc ibi.

Qu. ¶ Vtrum celebrans debeat stare capite discooperto?

R. Sic. Vt habetur de conse. di. i. c. nullus. Nisi occurrat rationabilis causa cooperiendi. Vnde si quis absq; tali causa ster coopertus grauius peccat, vbi habetur ex eodem capitulo.

Qu. ¶ Cum quo debeat fieri ablutio post summionem sanguinis?

R. Cum vino, vt habetur in cap. ex parte. de cele. mis. cuius ratio inferius vltimo ca. reddetur.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos post missam incæptã licite possit desistere officium non perficiendo?

R. Non potest, nisi occurrat aliqua rationabilis, & sufficiens causa.

Qu. ¶ Quid agendum si sacerdos post missam incæptam moriatur, vel in talem infirmitatem aut debilitatẽ incidat, vt non possit perficere?

R. Si aliquod istorum contingat ante consecrationem, non est necessarium, quod missa per alium perficiatur: potest tamen fieri si absit alius sacerdos dispositus. Et ille incipiat vbi prior dimisit: quod si nesciat, potest incipere à principio.

Alioquin peccat mortaliter, vt patet de cõse. di. i. c. nullus.

¶ Si vero aliquod
C 4 prædi

Resolutorium

S.Tho.3
p.q. 80.
ar.1.ad.1
7.q.1.ca.
nihil.

prædictorum contingat post consecrationem corporis, & ante consecrationem sanguinis, vel post consecrationem vtriusq; : tunc debet suppleri, & perfici missa per alium dispositum.

¶ Si autem contingat hoc in prolatione verborum consecrationis corporis verbis iam in parte pronuntiatis, similiter perficiatur per alium, qui incipiat ibi: Qui pridie. Et si illud contingat in consecratione sanguinis, incipiat ibi: Simili modo. ¶ Sic etiam agendum videtur, cum dubiatur, utrum prior sacerdos incæpit verba consecrationis proferre, & non perfecit. Nec reputandum est tunc fieri iterationem. Quia non intelligitur iteratum, quod ambigitur esse factum.

Qu. ¶ Quid agendum si celebranti sanguis per nares erumpat, vel fluere incipiat?

R. Pausare debet reclinando, vel sedendo, donec fluxus cesset. Cauere autem debet ne vestes, vel aliqua sacra per sanguinem coinquinentur, recipiendo illum vel in aliquo vase vel panniculo, prout discretioni suæ melius conuenire videtur. ¶ Si autem ille fluxus restringi non possit, neq; sacerdos officium perficere, tunc agendum est, ut in casu dubij præcedentis.

Qu.

Qu. Quid si sacerdos omittat aliquid vel aliqua
dedicendis, vel agendis in missa?

R. Si obseruet ea, quæ necessario ad consecratio-
nem requiruntur, consecrat, sed tamen graui-
ter peccat, si scienter omittat aliquid notabile
ex institutione, vel consuetudine ecclesiæ ad
hoc officium requisitum, vt puta missæ intrói-
tum, Epistolam, Euangelium, vel aliud huius-
modi. ¶ Si autem aliquid modicæ reputatio-
nis, vel ex negligentia aliquid omittat, minus
peccat. Diligentissime tamen cauere debet ne
contingat.

Qu. ¶ Vtrum aliqua specialiter sint dicenda post *Nota.*
missæ celebrationem?

R. Sic. Primo nãque, & ante omnia dicendæ sunt
corde, & ore, debitè, & deuote gratiarum actio-
nes. Cũ enim, vt & ipse celebrans in præfatio-
ne protestatur, dignum, & iustũ sit, atq; equũ,
& salutare, vt semper, & vbiq; dño gratiæ agã-
tur, quia in nullo loco, vel tempore nobis be-
neficia sua clementer largiri cessat: dignissimũ
iustissimũ, & æquissimum est, vt hoc fiat post
huius beneficij perceptionem: & tanto diligen-
tius, atque deuotius, quantò inter omnia bene-
ficia hominibus a Deo collata illud vnũ de ma-
ximis habetur. Nõ solũ autẽ ideo gratias age-
re de-

Resolutorium

re debet celebrans, ne propter ingratitude[m] de tanto beneficio grauius iudicetur à domino, sed etiam vt de tali gratias debitas exhibens potitionibus beneficijs dignus efficiatur, & precipue vt ad crastinam celebrationem, vel salutem spiritualem istius sacramenti sumtionem, ad quam semper tenetur esse dispositus, præparatior reddatur. Sæper enim celebratio præcedens dispositio, ac præparatio esse debet ad sequentem. Magis autem attendenda est in huiusmodi gratiarum actione feruida cordis deuotio, quam prolixa labiorum oratio.

Nota.

Qu. ¶ Vtrum post celebrationem aliqua etiã singulariter sint agenda?

R. Sic. Debet enim is qui celebravit in omnibus timoratè, virtuosè, & exemplariter se habere, & in bonis occupationibus, exercitijsq; salutaribus consolationem, & delectationem quærere, vt in meditando, psallendo, orando, studendo, scribendo, legendo, docendo, & horas canonicas debite persoluendo, ita vt & diabolus nunquam eum ociosum inueniat (de conse. dist. v. capit. nunquam) & ad futura dona paratior fiat.

Qu. ¶ Quæ sint sacerdoti post celebrationem cauen-

uenda?

R. Maxime cohibenda est lingua, ne loquatur leuia, inutilia, scurrilia, vel dolosa verba: Sic etiã visus ne videat vana. Et suo modo sensus ceteri sunt custodiendi. Præcipue etiam crapula, & ebrietas fugienda: ioci & ludi vitandi.

¶ Et vt hæc facilius fieri possint, studendum est, vt dicit beatus Gregorius, vt semper animus in suo pondere, & vigore seruetur, ne postea eum fluxa cogitatio dissoluat: ne vana lætitia mentem surrêpat: & lucrum compunctionis anima per incuriam fluxæ cogitationis perdat.

Qu. ¶ Vtrum statim post missæ celebratione sit comedendum vel bibendum?

Additio.
S. Tho. 3
p. q. 70.
arti. 8. ad

R. De iure non debet fieri. Vnde in canone: tribus de conse. di. 2. dicitur: Si mane dominica portio editur, vsque ad sextam ieiuent ministri, qui eam sumserunt. Et si tertia, vel quarta hora acceperint, ieiuent vsq; ad vesperras. Sed cõsuetudine hoc ius non seruatur.

7. & 4.
dist. 8. q.
1. arti. 4.
dicit qd
postsum
tionẽ eu
charistia
ante præ
diũ, suffi
cit modi
cũ inter
uallum.

¶ Propter reuerentiam tamen tanti sacramenti, dignum est, vt à cibo, & potu abstineatur donec debitæ gratiarum actiones sint redita,

Resolutorium

ditæ, & ita etiam interea species sacramentales
verisimiliter existimentur corruptæ.

¶ Capitulum sextum de dubijs occurrentibus
circa materiam ad consecrandum
aptam, videlicet panem,
& vinum.

S. Tho. 3° Quæstio. ¶ Quis, & qualis debeat esse panis, vt cõ
p. 9. 74. fecrari, & ex eo confici possit corpus Christi?

art. 3. ex Resp. Debet esse triticeus aqua naturali cõfectus
tra de ce & azymus, id est, non fermentatus.

lebra. Qu. ¶ Quid agendum, si sacerdos percipiat panẽ
missa. c. non esse triticeum, vel alia aqua quam natura
literas. Qu. ¶ Quid agendum, si sacerdos percipiat panẽ
non esse triticeum, vel alia aqua quam natura
li confectum, aut fermentatum?

R. Si aliquid istorum præcipiat ante incæptionẽ
canonis, panem illum remoueat, & aptum
apponat, & sine alicuius repetitione procedat.

¶ Si post incæptionem canonis, & ante verba
consecrationis remoueat, vt supra, & canonẽm
reincipiat, hoc videtur tutius, & conuenien
tius.

¶ Si post verba consecrationis pa
nis, & siue ante, siue post consecrationem san
guinis, ante tamẽ sumtionem panis, remouea
tur ille panis, & recipiatur aptus, atq; consecre
tur, vt supra. Panis vero supra quẽ prolata sunt
vero

verba consecrationis reuerenter tractetur, & sumatur à celebrante post sumtionem sanguinis, vel à ministrante.

¶ Si post sumtionem illius panis, & ante sumtionem sanguinis, recipiatur de nouo panis aptus, & consecratur, vt supra, atque sumatur, non obstante quod ieiunium sit solutum per sumtionem panis non consecrati, quia præceptum de perfectione huius sacramenti maioris est ponderis, quam præceptum quod hoc sacramentum à ieiunis sumatur.

¶ Si post sumtionem sanguinis reponatur nouus panis aptus, vt supra, & nouum vinum, & cum repetitione canonis fiat noua consecratio vtriusque atque sumtione sacramentū maneat imperfectum.

¶ Si vero panis aptus, & debitus haberi non posset ante consecrationem deferatur missa incæpta.

Qu. ¶ Quid agendum si panis appositus percipitur esse corruptus?

S. Tho. 3

P. q. 74.

a. 3. ad. 4.

R. Quia panis corruptus dicitur, qui substantiã, & speciẽ panis perdidit, vel ex putrefactione, vel vetustate, vel alio huiusmodi (quod percipi potest cum cõtinuitas soluitur, & sapor, odor, color, aliaq; accidentia mutata sunt) Ideo non est

Resolutorium

est panis, neq; consecrabilis.

¶ Si ergo percipiatur aliquo modorum circa
precedens dubium expressorum, agatur etiã
in modo, quo ibidem dictum est.

Qu. Quid agendum si panis non fuerit apposi-
tus, vel post appositionem ablatum, & non per-
cipiatur donec veniatur ad verba consecratio-
nis?

R. Apponatur panis aptus, repetatur canon, &
fiat consecratio illius.

Qu. Quid agendum si panis sit dispositus ad cor-
ruptionem, sicut notari potest ex aliquali mu-
tatione saporis vel odoris: vel si habeat fora-
men, vel fracturam, aut ablata sit aliqua par-
ticula: vel non sit rotundus, vt moris est: vel
habeat maculam, aut alium defectum consi-
mitem?

R. Si aliquis istorũ casuum occurrerit, & perci-
piatur ante consecrationem, propter reueren-
tiam sacramenti remoueatur panis ille, & ap-
ponatur alius aptus. Si autem alius haberi nõ
possit, procedatur nihilominus in missa, &
perficiatur, nisi defectus in pane a deo notabi-
lis fuerit, quod graue scandalum ad stantium
timendum sit, si procedatur. Si vero post con-
secrationem percipiatur talis defectus, aut in
ipla

ipsa consecratione, procedatur, & perficiatur officium.

Qu. ¶ Vtrum in aliquo casu sacerdos licitè possit legere, vel cantare missam, & non consecrare panem, siue conficere corpus Christi?

R. In nullo casu licet, grauius enim peccat presbyter criminofus, qui se celebrare simulat, & non celebrat, quam si celebraret. ¶ Profsus itaque falsa remedia sunt abijcienda, quæ sunt veris periculis grauiora.

Extra de
celemis-
sa. ca. de
domine.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos consecrans panem teneatur sumere?

R. Quoties sacerdos consecrat, tenetur sumere.

De cōse-
d. 2. c. re-
latum.

Qu. ¶ Vtrum in prædicto casu teneatur semper totum sumere?

R. Non semper tenetur. Si enim sacerdos consecret plures hostias pro viatico infirmorum re seruandas, vel alijs tunc dispensandas, non tenetur nisi vnam sumere. ¶ Si etiam aliquis sub missa incideret in infirmitatem, vbi immineret periculum mortis, & nõ haberetur alia hostia cōsecrata, debet sacerdos illam, quam ipse sumiturus erat, totam diuidire, & partem infirmo dare. ¶ Si etiam post sumtionem sanguinis, & abluionis reperiretur aliqua notabilis.

Resolutorium

notabilis particula hostiæ consecratæ, vel tota hostia consecrata, reservari debet, & nõ pro-
tunc sumi, vt infra tangetur.

Q. Quid agendum, si deprehendantur aliquæ
particulæ super corporali, palla, vel patena, si-
uè de hostia consecrata sint resolutæ?

R. Diligenter recolligantur, & sumantur cum
hostia sumēda, vel sanguine ante sumtionem
ablutionis.

Q. Quid agendum, si propter frigus, aut aliam
causam accidentalem hostia, vel pars eius ceci-
derit in calicem de manu sacerdotis?

R. Si tota hostia indiderit, nihil iterandum est,
sed observatis cæteris observandis sumatur si-
mul cum sanguine. ¶ Si vero pars aliqua in
manu remanserit, frangatur illa, & pars vna
mittatur in calicem, & procedatur vltterius mo-
re consueto.

Q. Quid agendum, si ceciderit hostia consecra-
ta, vel pars eius super terram, vel lapidem, vel
pannum, aut aliud consimile?

R. Statim reuerenter leuetur, & reponatur illuc
vnde ceciderit, perquiraturq; diligēter si aliq̄
particulæ de hostia resolute ibi remāserint, quæ
cōsimiliter leuētur. Deinde locus vbi hostia ia-
cuit

cuit radatur, & abrafā comburantur, cineresq;
in facratio reponantur. Et ſi locus non poſſit
conuenienter ſtatim radi circum ſignetur, &
cooperiatur, ne pedibus tangatur, donec com-
mode radi poſſint.

¶ Si vero ſuper pannum, veſtem, aut aliud hu-
iuſmodi ceciderit, diligenter excutiatur pars
illa, vbi iacuit ſuper corporale vel patenam:
poterit in ſuper lauari, & aqua lotionis in piſ-
cinam mitti.

¶ Et vbi occurreret caſus, quod ſacerdos non
poſſet conuenienter vel ſine grauiſcandalo le-
uare, vel ſi eſſet periculum in mora, vt timere
tur quod animal brutum aut puer ſumeret, vel
pedibus conculcicaretur, vel aliud huiusmodi:
tunc debet reuerenter leuari à miniſtrante, vel
alio etiam laico, ſi non aſſit alius ſacerdos, &
porrigi ad manum celebrantis.

Qu. ¶ Quid agendum ſi ſacerdos caſualiter tan-
gat hoſtiam cum naſo, barba, veſte, vel alio hu-
iuſmodi?

R. Si notabiliter retigerit, ita vt veriſimiliter time-
ri poſſit, quod aliqua particula minima hoſtię
ibidē manſerit adhærens, ſtatim poſt ſumtio-
nem hoſtię vel ante, ſi cōmode fieri poſſit, fri-
D ccetur

Resolutorium

et cum extremitate patenæ super corporale illa pars nasi, menti, vel illius quo tacta fuit hostia: Deinde excutiaturo corporale super patenam, & si aliquid ibi appareat de hostia sumatur, vel mittatur in calicem, & sumatur cum sanguine: & nihilominus post ablutionem digitorum discrete lauetur vel humectetur cum digito eadem pars rei contacte, & abstergatur cum panniculo abstergorio, quo calix abstergeri solet. Si cum veste aut alio consimili tetigerit, excutiaturo pars illa super patenam vel corporale & agatur ut supra.

Qu. Quid agendum, si hostia consecrata per ventum vel aliquo alio modo fuerit amota de altari & à missa?

R. Fiat diligentissima perquisitio ad inueniendum hostiam: quæ si inuenta fuerit, reuerenter reponatur & procedatur in missa.

¶ Si vero inueniri non possit, accipiatur noua hostia, reincipiatur canon & consecretur, deinde procedatur modo consueto.

Qu. Quid agendum, si cum sumendum est sacramentum corporis Christi miraculose appareat sub specie carnis, vel pueri, vel aliqua alia non

non conuenienti humanæ refectioni?

R. In tali casu non est sumendum. Nec propter hoc sacerdos efficitur transgressor præcepti, quo mandatur: vt sacerdos consecrans sumere debeat consecratum, quia miraculose fiunt, legibus non subduntur.

Q. Quid agendum sit, si in sumptione sanguinis remaneat pars hostiæ in fundo calicis?

R. Cauendum est ne infundatur vinum vt cum illo sumatur: quia si cum vino sumeretur, ex quo vinum citius descenderet in stomachum, & præueniret descensum illius partis hostiæ, tunc iam solutum esset ieiunium, & ita sacerdos non ieiunus sumeret: quod in hoc casu fieri non debet, cum aliud & facile remediũ haberi possit hoc videlicet, vt digitó consecrato ducatur illa pars ad labium calicis, & inde sumatur, postea digitus suggatur & abluatur cum vino, & illud etiam sumatur.

Q. Quid agendum: si post sumptionem sanguinis reperiantur aliquæ particulæ siue reliquiæ resolutæ de hostia?

R. Si certũ sit quod sint resolutæ de hostia cõsecrata, & reperiantur ante sumptionem abluentionis

Resolutorium

statim sumantur. ¶ Si potest sumtionem ablu-
tionis reperiatur: & sit aliqua ita magna quod
possit absq; periculo tractari & reseruari, tunc
reseruetur vsque ad proximam celebrationē,
in qua cum hostia sumatur, nisi graue scanda-
lum timeatur euenire ex reseruatione.

¶ Si autē omnes sunt adeo parue quod absq;
periculo tractari & reseruari non possint, tūc
sumantur, non obstante quod prius sumpta
sit ablutio: quia quandiu sacerdos est in actu
perfectionis sacramēti recollectionis reliquia-
rum, quicquid fit dicitur fieri mox, & inconti-
nenti nullo actu contrario inter medio, idest,
quasi simul sumeret omnia antequam conse-
cratur non ieiunus. ¶ Vbi etiam solutum esset ie-
iunium, non obstaret: quia præceptum de per-
fectione sacramēti maius est, vt supra patuit.

¶ Cautum tamen videtur, vt ante ablu-
tionem reliquæ diligenter perquirantur & colligen-
tur atque sumantur. ¶ Si vero dubium sit utrū
reliquæ istæ resolutæ sint de hostia consecra-
ta vel non consecrata, agatur vt dictum est, cū
hac tamen generali intentione ac conditione
si sint consecratæ.

Qu. ¶ Quid agendum si post sumtionem sangui-
nis reperiatur aliqua hostia integra?

R. Si

R. Si certum sit quod sit consecrata & reperiatur ante sumtionem ablutionis, statim sumi potest vel referuari. ¶ Sic etiam agendum est, si supermanserit aliqua hostia de eis quibus alij communicauerunt. Si post sumtionem ablutionis inueniatur, referuetur pro viatico, vel in sequenti celebratione sumatur. ¶ Si vero dubium sit an sit consecrata, agatur eodem modo, cum hac tamen conditione si sit consecrata.

Qu. ¶ Quid agendum, si quis post sumtionem corporis Christi statim patiatur vomitum?

R. Reuerenter recolligantur species panis, si discerni possunt, & reponantur in sacrario, vel sumantur ab aliquo (si absit aliquis ad sumendum dispositus absq; nausea) & ea in quibus inuentæ fuerint species comburantur, & cineres in sacrario recondantur.

Qu. ¶ Quid agendum, si quis post sumtionem ex infirmitate statim emittat per secessum quod sumpsit?

R. Recolligantur species, & fiat sicut in casu præcedentis dubij.

Qu. ¶ Quid agendū, si hostia consecrata & reseruita reperiatur putrefacta vel aliunde corrupta?

Resolutorium

R. Reuerenter tractetur, & in sequenti missæ celebratione sumatur post sumtionem sanguinis. Si vero sumi non possit, recondatur in sacrario.

Qu. ¶ Quid agendum, si hostia consecrata comesta fuerit à mure, vel alio bruto animali?

R. Si animal istud statim apprehendi possi, aperiat corpus eius, & diligenter perquiratur tã in ore quã in testinis, si aliquæ species inueniri possint: quæ si inueniantur recolligantur & recodatur in sacrario. Corpus vero animalis comburatur, & cineres similiter recondantur.

Qu. ¶ Quod & quale debeat esse vinum, vt sit aptum ad consecrandum?

R. Debet esse vinum vitis de vua expressum: & ideo non potest hoc sacramentum confici in aqua vinata, seu aqua super fusa super aceruos vuarum post vinum expressum: Agresto, idest, succo de vua immatura expresso. Aceto: quia non est vinum. Vino malogranatorum, mororum, Cerasorum, vitis adhuc in vua contento, quia non est expressum de vua: vnde magis rationem comestibilis quã potabilis, quia non est vinum.

Qu. ¶ Quid agendum, si loco vini fuerit aqua, vel alius liquor positus in calicem?

R. Si

R. Si sacerdos hoc percipiat ante consecrationē panis, & vinum habere non possit, missam de ferat imperfectam. Si autem vinum habere possit, effundat priorem liquorem, & imponat vinum cum aqua, procedatque vltterius nihil repetendo.

¶ Si vero percipiat post consecrationem panis & ante consecrationem calicis, & vinum non possit habere, procedat nihilominus corpus Christi sumendo absque sanguine, & missam terminando.

¶ Sed si possit habere vinum, effundat liquorem, & præparet calicem, vt supra, procedatq; ad consecrationem calicis. Incipiendo ibi: Simili modo. Nihil reperens de prius lectis. Si autem percipiat hoc post consecrationem calicis, & ante sumtionem atque diuisionem hostiæ, tunc effundat illum liquorē in aliud vas (qui postea propter reuerentiam verborū cōsecrationis super ipsum prolatorum mittatur in piscinam) imponatque vinum aqua mixtū in calicē: quo facto accedat ad consecrationem sanguinis, reincipiendo ibi. Similimodo, & de inde prucedat more cōsueto. Vbi vero vinū ha-

Resolutorium

beri non posset, sumendum est corpus absq; sanguine, vt in casu præcedenti. Et ita etiam in sequentibus agendum est, si vinum haberi non possit. Sed si hostia sit diuisa, & pars missa in calicem: tunc caute extrahat illam partem, & reponat super patenam, & liquorem effundat in aliud vas: quem posteaumat post ablu-tionem, vel in sacra-rio recondat propter reuerentiam hostiæ consecratæ impositæ in ipsum. Deinde imponat vinum cum aqua, & reincipiat vbi prius procedendo ad cõsecrationem sanguinis. Et quia illa pars hostiæ, quæ extracta est de calice non potest bene tractari propter humectationem, ideo capiat aliam partem hostiæ non humectatam, & cum verbis ac signis consuetis mittat in calicem: partem vero humectatamumat cum alia parte nõ humectata, & procedat vltèrius more solito.

¶ Si vero prædictum liquorẽ percipiat post sum-tionem corporis, ante tamen sum-tionem & gustationem istius liquoris indebiti, tunc, sicut prius, extrahat partem hostiæ missam in calicem, & reponat super patenam, & faciat cum liquore vt prius. Imponatque vinum cum aqua, & consecret sanguinem reincipiendo, vt supra. Et vbi faciendafunt signa super calicem cum hostia antequãdicatur, & etiam cum dicitur. Pax domini, &c.

ni, &c. Faciat signa illa absque hostia super calicem. In cæteris procedat more solito. Tandem sumat partem hostiæ humectatam, & postea sanguinem, & missam perficiat, vt consuetum est.

¶ Sed si liquorem illum sumere incepit, & adhuc in ore teneat, vel partim deglutierit, dummodo pars hostiæ in calice remanserit, emittat discrete ex ore in aliud vas, & extrahat partem hostiæ, & agat cum liquore & cæteris in casu præcedenti.

¶ Si autem etiam partem hostiæ in os suscepit, non tamen transglutierit, discrete & caute totum emittat ex ore in calicem: deinde extrahat partem hostiæ vel particulas eius (si in particulas resoluta fuerit) & faciat in cæteris vt supra. Si vero partem hostiæ cum liquore sumpserit, tunc, nisi graue scandalum timeatur, apponenda est alia hostia consecranda, & calix cum vino & aqua præparandus, & reincipiendum est à canone, & vtrūq; consecrandum atque sumendum.

¶ Sed si graue scandalum timeatur ex appositione nouæ hostiæ, tunc solum præparetur calix cum vino & aqua, & incipiatur ab illo loco: Similimodo. Et concludat cum istis verbis: Hæc quotienscunque feceritis, in mei memoriam facietis, & statim sanguis sic consecratus sumatur.

¶ Nec obstat in istis calibus solutio ieiunij, quia præce

Resolutorium

S. Th. 3.
p. q. 80.
3. a. 6. ad
4. vt pa-
ter. c. cō-
perim. &
c. relarū
de cōse.
di. 2.

præceptum de perfectione sacramenti maius est quam præceptum de ieiunio, vt supra dictum est. In omnibus etiam dictis casibus cū tali cautela & discretione agendum est, vt quantumcunque fieri poterit scandalum euitetur. Vnde neq; hostia neq; calix iterato eleuari debet, si prius facta fuerit eleuatio.

Qu. ¶ Quid agendum, si impositum sit vinum corruptum?

R. Quia vinum corruptum speciem vini atque substantiam amisit, sicut mutatio accidētium demonstrat: Ideo non est consecrabile. Cum ergo percipitur esse corruptum aliquo modorum expressorum in præcedenti dubio, agatur vt ibidem expositum est.

Qu. ¶ Quid agendum, si vinum non sit impositū calici, neque aliquis alius liquor, sed dimissus sit vacuus?

R. Quam cito percipitur imponendum est vinū aqua mixtum, & vltterius procedendum.

¶ Si autem vinum haberi non possit, & fuerit ante consecrationem panis, tunc missa defertur imperfecta.

¶ Si vero cōsecratio panis facta sit, procedatur in missa, vt circa secundum dubium tactū est.

Qu. ¶ Quid agendū, si vinum sit dispositū ad corruptio

ruptionem, non tamen corruptum, vt si aceſcat, vel ſi ſit pendulum, aut fœtidum, immundum, aut alium conſimilem habens defectũ?

R. Si percipiatur ante conſecrationem calicis remoueat & apponatur vinum aptum, ſi haberi poſſit: Si autem haberi non poſſit, vel ſi percipiatur poſt conſecrationem, procedatur & perficiatur officium.

Qu. ¶ Vtrum in muſto poſſit confici hoc ſacramentum?

Decoſe.
di. 2. ca.
cum om
ne.

R. Potest confici (ſed non debet) ſi non ſit defectum vel purificatum, niſi neceſſitas cogat: qua cogente, poſſet etiam exprimi de vua in calicem.

Qu. ¶ Vtrum vino conſecrando poſſint vuae integræ permifceri?

R. Hoc fieri non debet quoniã prohibitũ eſt, vt habetur de cõſe. di. ij. didicimus. Neq; permifceri debet muſtum ex vua preſſum in calicem.

Qu. ¶ Vtrum confici poſſit hoc ſacramentum in nectare, ſiue vino condito, aut per ſpecies aromaticas collato?

R. Quandiu natura & ſpecies vini manet, poteſt confici. non tamen fieri debet, niſi in caſu neceſſitatis.

Qu.

Resolutorium

Qu. ¶ Vtrum possit confici in vino puro absque commixtione aquæ?

R. Potest, sed non debet. Vnde si sacerdos ante cōsecrationem depræhendat aquam non esse cōmixtam, statim commiscere debet.

Qu. ¶ Quæ & qualis debet esse aqua, quæ vino permiscenda est?

R. Aqua debet esse naturalis siue elementaris & pura.

S. Th. 3. Qu. ¶ Quanta debeat aqua vino amiseri?

R. Tanta modica debet imponi, vt vinum in sua natura & specie possit permanere. Si enim à natura sua mutaretur, non posset confici. Vnde vna gutta aquæ, quantumcunque parua, dummodo debito tempore fuerit imposita vt possit fieri mixtio, sufficit: & præcipue si vinū sit debile.

Qu. ¶ Vtrum sufficiat quod aqua fuerit admixta vino adhuc existente in dolio?

S. Tho. vbi sup. a. 8. ad. 3. R. Non sufficit. Quia enim commixtio illa sacramentalis est. Ideo fieri non debet antequā mysteria inchoëtur: vel fiat præparatio ad inchoandum & ad tardius imminente oblatione, vt possit fieri transmutatio in vinum.

Qu. ¶ Vtrum quis licet possit non consecrare vinum facta consecratione panis?

R.

R. Non potest licite: perfecta enim debent esse sacramenta. Christus autem hoc sacramentū sub speciebus panis & vini instituit: vnde vtrūque offerri, consecrari, & sumi debet.

Qu. ¶ Quid agendum, si sacerdos depræhendat vinum esse congelatum in calice cum vult cōsecrare?

R. Sacerdos curam adhibere debet vt resoluatur, vt per applicationem prunarum, aut panni calefacti vel manuum calefactarum, aut per infusionem vini calefacti vt recipiat rationem actualem potus. Si tamen non resolueretur, nihilominus posset confici, quia per conglutinationem natura vini non est corrupta. Hoc tamen caueri debet quantum fieri potest.

Qu. ¶ Quid agendum, si sacerdos post consecrationem recolat vel depræhendat aquam non fuisse admixtam vino: vtrum videlicet adhuc debeat admiscere?

R. Nullomodo debet aquam vino cōsecrato admiscere, quia sequeretur corruptio sacramenti adminus in aliqua parte quod caueri debet, si fieri possit. Sed procedat sine admixtione aquæ. Admixtio enim aquæ non est de necessitate consecrationis, sed consecrantis.

S. Tho. 3

p. q. 83.

a. 6. ad. 4

Qu.

Resolutorium

Qu. ¶ Vtrum sacerdos semper teneatur sumere sanguinem?

Decōse.
di. 2. ca.
relatum
& c. cō-
perimus

R. Quotiescunq; consecrat teneatur sumere, nisi irremediabile impedimentum superueniat. Si tamen alius sacerdos non celebrans communi-
cando sumat corpus Christi, talis non debet sumere sanguinem, sed vinum non consecratum post sumtionem corporis.

Qu. ¶ Quid agendum, si sacerdos ex quacunque causa non possit sumere vinum, & ita etiam neq; sanguinem sumere valeat?

R. Si sacerdos sciat vel probabiliter timeat quod non possit absque nausea & periculo vomitus vel alio inconuenienti, tantum vini sumere quantum ad consecrationem necessarium est, non debet cæleberrare. Et si missam inceperit, & nondum consecrauerit corpus, inceptam deserat. Si autem post consecrationem corporis, & ante consecrationem sanguinis, sentiat vel timeat se non posse sumere sanguinem propter nauseam ex inspectione, vel odore vini consecrandi, vel alio huiusmodi accidente nõ debet consecrare sanguinem. Sed debet procedere sicut in illo casu vbi post consecrationem panis calix depræhenditur vacuus, vel liquore non

re non consecrabilis paratus, & non potest vinum debitum haberi ad consecrandum, prout tactum est superius in solutione secūdi dubij. ¶ Si vero post consecrationem sanguinis, & præcipue circa tempus sumtionis eius hoc sentiat vel timeat, tutius est quod non sumat, sed reuerenter atque diligenter referuet vsque ad proximam celebrationem. In qua post sanguinem tunc consecratum & sumptum, sumat illum referuatum.

Q. ¶ Quid agendum, si cum sumi debet sanguis, species vini sit congelata?

R. Fiat resolutio aliquo modorum tactorum superius circa dubium decimum quartum: hoc tamen obseruato, quod nullo modo superinfundatur vinum calefactum, eadem ratione qua non debet admisceri aqua vino consecrato, vt circa primum dubium dictum est.

Qu. ¶ Quid agendum, si musca vel aranea, aut aliud huiusmodi ceciderit in sanguinem?

R. Animal illud caute debet capi, & diligēter lauari & cōburi, & ablutio cū cineribus in sacrarium mitti. ¶ Et si absque horrere & periculo sumi possit sanguis, sumatur more cōsueti. ¶ Si autem propter horrorem, vel periculum, vel timorem vomitus sumi nō possit, tūc debet effundi in

S. Th. 3.
P. q. 83.
a. 6. ad. 3.

Resolutorium

di in aliud vas ad hoc aptum, & cum relinquis
referuari. Nihil enim abhominabile sumi de-
bet occasione huius sacramenti. ¶ Et tunc ne
sacramentum maneat imperfectum, debet a-
liud vinum aqua mixtum in calicem poni: &
ulterius procedi eo modo quo superius circa
secundum dubium expressum est, secundum
quod ante vel post sumptionem corporis hoc
deprehenditur.

Qu. ¶ Quid agendum, si sacerdos ante sumtionē
sanguinis deprehendat venenum esse in mis-
sum?

s. Tho. R. Nullo modo debet sumere, nec alteri dare, ne
vbisupr. calix vite vertatur in mortem. Sed debet infun-
dere in aliud vas aptum: & ulterius procedere,
modo in precedenti dubio expresso.

Qu. ¶ Quid agendum, si sanguis effundatur per
negligentiam non ex toto, sed in parte, vel ali-
quid stillauerit de calice?

R. Quocunq; sanguis ceciderit extra calicem, sta-
tim & reuerēter recolligatur discretiori modo
quo fieri poterit & in calicem refundatur. ¶ Si
autē recolligi nullatenus possit, cito lambatur
vel sorbeatur, aut suggatur per sacerdotem: ne
vel defluat, vel imbibatur rei super quam ceci-
dit. Nec obstat, si nōdū sumsit corpus Christi,
quia

quia necessitas hic cogit, vt sanguis sumatur ante corpus. ¶ Vbi vero sacerdos non posset hoc tā celeriter facere, vel vbi de hoc graue scandalum timeretur si ipse hoc faceret, tunc potest & debet ministrans ad missam, si saltem sit dispositus, ad minus per veram contritionem, & propositum confitendi, &c. hoc facere. Et præcipue, si celebrans verbo vel signo id iubeat. Et si ministrans non fuerit dispositus, poterit & debet hoc alius dispositus facere, etiam si sit laicus necessitate ad hoc cogente. Melius est enim id facere quā quod enormis irreuerētia fieri sacramēto, vt puta quod canis vel aliud animal incipiat lambere vel desuper mingere, aut quod pedibus conculcetur, aut alia huiusmodi irreuerentia abhominabilis contingat. ¶ Si præterea sanguis ceciderit in terram, vel super tabulam, aut aliud huiusmodi post actionem eorum quæ iam dicta sunt, radatur locus quem tetigit, & quod abrasum fuerit comburatur, & cinis intra altare vel sacrarium recondatur. ¶ Si autem lintheum altaris vnum vel plura tetigerit, fiat post supradicta trina lotio illius vel illorum cum aqua munda calice supposito, vt in illum aqua abluitionis recipiatur: quæ postea sumatur à celebrante vel ministrante. Si tamen propter nauseam sumi non possit, recondatur iuxta

JOHANNI E altari

Resolutorium

altare vel mittatur in piscinam. ¶ Sic etiam agendum est, si super vestem consecratam sanguis ceciderit, vel illam tetigerit, post trinam abluitionem factam rescindatur illa pars vestis, & in altari vel sacrario cum reliquijs reponatur, vel comburatur, si sacerdoti hoc magis expediens videatur, & cineres recondantur vt supra.

¶ Tutum etiam est, vt vestis illa non assumatur in vsum priorem, sed vel vestis consecranda ex ea fiat, vel recondatur, aut comburatur vt supra.

¶ Simili modo agendū videtur, si sanguis tetigerit capillos vel barbam sacerdotis. Ficta est enim ablutio, vt supra, & abrasio capillorum vel barbx, & postea cōbustio, vt supra. Si autem tetigerit caput, vel faciem, aut aliam partē corporis nudam, sufficit quod diligenter & discrete lauetur, & de abluitione fiat vt supra.

Qu. ¶ Quid agendum, si sanguis ex toto effundatur, ita quod nihil poenitus maneat in calice quod sumi possit?

R. Si de effuso aliquid recolligi possit, vel lambi, aut forberi, aut suggi, agendum est, vt in solutione præcedentis dubij tactum est. Si autē nullum istorum fieri possit (ne sacramentum maneat

maneat imperfectum) præparandus est calix de nouo cum vino & aqua, & vltèrius procedendum est, sicut in casu quo calix post consecrationem corporis vacuus deprehèditur, vel inepto liquore præparatus: vt superius expressum est.

Qu. Quid agendum sit, si sacerdos post sumtionem sanguinis deprehendat aliquam guttam ad hære in orificio calicis, vel exterius in pede, aut alia parte calicis?

R. Si certus sit quòd illa gutta sit cõsecrata (quia videlicet scit se post præparationem calicis diligenter absterfisse calicem, tam exterius, quàm etiam interius ab illo loco vbi stat vinum infusum) tunc debet sumere illam guttam ante sumtionem ablutionis.

¶ Si autem sit dubius an sit consecrata,umat sub hac generali intentione & conditione, si sit consecrata.

¶ Si vero certus sit quod non sit consecrata,umat cum ablutione, vel postea, vel abstergat, si exterius adhæreat. Quomodo autem haberi possit probabilis certitudinis tali vel alijs casibus consimilibus patebit ex.c.sequenti.

Q. Quid agendũ, si post sumtionem sanguinis

Resolutorium

deprehendat sacerdos aliquam guttam vel liquorem speciei vini adhærere calicæ, vel manipulo, aut alteri huiusmodi?

R. Si certus sit de consecratione istius guttæ vel liquoris, lambat, vel suggat, & procedat vt superius in solutione septimi dubij dictum est.

¶ Si dubitet, faciat hoc sub conditione, vt circa præcedens dubium dictum est.

¶ Si certus sit quod non sit consecratus liquor ille vel gutta, tunc non est curandum de tali.

Qu. ¶ Vtrum statim post sumtionem sanguinis debeat fieri ablutio digitorum super calicem; Ex quo enim adhuc in calice remansit aliqua species vini, vt puta humor quidam siue humiditas, sub qua sanguis continetur, tales species, si vinũ super infundatur, corrumpentur: & sic ibi desinet esse sanguis Christi. Quid igitur agendum, vt sumi possit absq; corruptione?

R. circa hoc sacramentum de possibilibus agendum est quod decentius, & pro maiori reuerentia tanti sacramenti conuenientius. Non est autem possibile, vt species sacramentales circa huius sacramenti celebrationem diu manere possint incorruptæ, immo necesse est vt cito corrumpantur. Cum enim post sumtionem
in sto

In stomachum descendunt, nō diu persistere possunt incorruptæ, non solum propter subsequenter debitæ ablutionis sumtionē, sed & propter permixtionem humorum in stomacho etiā ieiuno præexistentium. Sic etiā in descensu ad stomachum, si sint in parua aut modica quantitate, corrumpuntur per admixtionem humoris saliuaris. Et pari ratione etiā in ore, presertim cum post sumtionem sanguinis adhuc remaneat in lingua & ore humiditas sacramentalis, quam humor saliuaris, qui maior est, corrumpit.

Ab extra quoque hoc idem quandoque necessario contingit. Nam si post cautam etiā sanguinis sumtionem non fiat abstersio vel ablutio calicis, nihilominus humiditas in calice remanēs per exhalationem siue circumstantem aerem corrumpetur, & desinet ibi esse sanguis.

Idem etiā contingit circa exteriorē superficiem calicis in ea parte, qua applicatum fuit inferius labium sacerdotis. Certum enim est quod labio illo humectato humiditate sacramentali etiā dicta pars calicis tacta humectatur. Sic itaq; cauēri non potest, quin species illæ sacramentales corrumpantur, & desinat ibi esse sacramentum.

Abijcienda est igitur pœnitus omnis scrupulositas, vbi ineuitabilis occurrit necessitas. Conue-

Resolutorium

nientiori tamen modo & decentiori, vt diximus, agendum est.

¶ Et vbi occurrit difficultas, semper accipiendum est illud quod minus habet de periculo. Non autem videtur modus conueniens, quod cum lingua calix exterius vel interius lambatur, & ita humiditas illa sumatur vel abstergatur, præcipue propter scandalum astantium. Neque faciliter hoc posset fieri, quo ad humiditatem quæ adhæret fundo calicis.

¶ Sic etiam non videtur conueniens modus, vt cū digito humiditas illa abstergatur. Oportet enim digitum post ea abluere vel fuggere, & utroque modo species corrumperentur, & non possent peruenire ad stomachum. Cum hoc etiam posset occurrere periculum, si videlicet humiditas sacramentalis subintraret inter vnguem & cutem digiti, vbi neq; ablui, neq; erui faciliter posset. Ex hoc etiam possent astantes attediari & scandalizari propter multiplicem immisionem digiti in calicem, & alia huiusmodi.

¶ Conuenientius ergo hoc modo agendum videtur: vt sacerdos cum diligentia & cautela sit primo sumat sanguinem de calice, vt nihil amplius quod per labia extrahi possit in eo remaneat eleuando sursum, vel erigendo pedem eius, & declinando

nando concavum ipsius versus faciem, vel inter labia sumendo, & sic tenendo donec á fundo calicis tota humiditas, quæ defluere possit, defluat ad labium calicis, diligenter tamen cauendo ne aliquid decidat. Et inde sumat per attractionem etiam cum anhelitu. Et postquã diligenter nota uerit, quód nihil amplius defluere possit, abluat primo calicem, ne aliquid de sanguine adhærens remaneat in eo, & post sumtionem illius ablutio nis abluat digitos super calicem, vt sic & humiditas calicis & species panis, si aliquid de illa in digitis remanserit, totaliter abluatur, deinde sumat.

¶ Non sit autem nimis parcus in vino circa ablutio nem: sed tantum capiat, vt & os & labia, quæ speciebus sacramentalibus fuerunt humectata, sufficienter abluui possint, & vt etiam per labia sic abluta possit abluui exterior pars calicis speciebus sacramentalibus prius humefacta.

¶ Valde autem cauendũ est, ne sacerdos sit nimis prolixus in dicto modo agendi, vt non generet tedium astantibus. Nec sit etiam in modo agendi singularis, contra morem, & consuetudinem diæcesis vel religionis suæ, vt astantes non scandalizentur de sua singularitate, vel de

alijs sacerdotibus qui illam singularitatem nō
 obseruant, suspicantes eos errare.

Qu. ¶ Quid agendum si sacerdos post sumtionē
 sacramēti corporis vel sanguinis vrgeatur spu-
 to, vel tussi, aut screatione?

R. Ante sumtionem ablutionis nullo modo ex-
 puendum est, vel extussum, aut scrandū,
 ne sic species sacramentales, & per consequens
 sacramentum, eijciatur: sed sputum, vel quod
 vrgeat ad tussim, aut scrationem retineatur
 vel transglutiatur.

¶ Si autem ex nimia violentia hoc fieri nō pos-
 set, expuatur, vel extussum, vel screeatur in ali-
 quod vas aptum, vel in calicem (si aliud habe-
 ri non possit) vel in panniculum mundum, &
 postea materia illa, si non appareant aliqua
 species sacramentalis in ea, comburatur, & ci-
 neres reponantur in sacratio.

¶ Veruntamen si sacerdos ante inceptioem
 praesentiat se aliqua tali passione violēter mo-
 lestari, tutius est, vt a celebratione abstineat.

¶ Si vero post sumtionem debitae ablutionis,
 qua & os & labia sint etiā sufficienter ablu-
 ta, vrgeatur aliquo praedictorum, quāuis non
 sit amplius periculum, tamen propter reuerē-
 tiam maiorem sacramenti bonum est, vt absti-
 neat

neat quātum potest, quousque alium potum vel cibum sumpserit. Si tamen nimis vrgeatur, eijciat huiusmodi superfluitatem ad aliquem locum, vbi non conculcetur pedibus, vel habeat seccum panniculum in quem mittat.

Qu. Quid agendum, si post sumtionem sanguinis patiatur sacerdos vomitum, vel ex infirmitate emittat per secessum quod sumpsit?

R. Sufficenter patet ex dictis. Si enim ibi non possint deprehendi species sacramentales panis, ex quo species vini iam permixtæ sunt alijs humoribus, vt neque possint discerni (quia fortassis corruptæ) inuoluenda est illa materia in stuppa, vel panno, & comburenda, & cineres referuandi vt supra.

Qu. Quid agendum, si sacerdos post sumtionē sanguinis deprehendat venenum, aut animal venenosum fuisse in calice, & illud se sumpsisse: an scilicet liceat ei euomere?

R. Si per vomitum speret se liberari (& præsertim si medicus consulat) licet ei euomere. Hoc tamen caute fieri debet in aliquod vas mundum: & si aliquæ species sacramentales ibi appareant recolligantur, & in sacrario referuentur,

Resolutorium

tur, reliqua vero materia comburatur, & cineres similiter referuentur.

¶ Caput septimum, de dubijs quæ circa debitam formam consecrationis istius sacramenti occurrunt.

M. 4. sc. di. 8. Qu. ¶ Quæ sit sufficiens & debita forma consecrationis panis?
Mar. 26 R. Forma est ista:
Mar. 13. Hoc est enim corpus meum.
Corin. 9

Qu. ¶ Vtrū hæc coniunctio, Enim, sit de substantia formæ, & de necessitate etiã proferenda?

S. Th. 4. fen. di. 8. R. Non est de substantia formæ: Neque de necessitate consecrationis sacramenti: non tamen debet scienter omitti. Alioquin sacerdos grauiter peccaret.

& q. a. 1. & 3. p. quæ. 80. 8. arti. 2. ad. 5. Qu. ¶ Vtrum si sacerdos (omissis omnibus alijs quæ in missa dici solent) diceret solum prædicta verba super panem aptum consecraret?

R. Si ea diceret cum intentione consecrandi tunc consecraret, sed grauiter peccaret faciens cõtra ritum & ordinationem ecclesiæ. Vnde in nullo casu hoc faciendum est.

Qu.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos consecraret, si prædicta verba vel aliqua eorum mutaret quantū ad idioma, proferendo. s. in alio idiomate?

R. Si per hoc intenderet inducere hæresim, vel errorem ecclesiam, & formam ecclesiæ abijceret tanquam inutilem vel inefficacem, & suam introducere quasi magis sufficientem & efficaciotiorem, non consecraret, quia deficeret in intentione requisita ad consecrandum.

¶ Si vero nullum prædictorum intenderet, sed consecrare secundum intentionē ecclesiæ, tunc consecraret: sed grauiter peccaret ritum & ecclesiæ institutionem non obseruans.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos si addat aliqua alia verba ad prædictam formam consecret?

R. Si per talem additionem mutetur significatio verborum, vel sensus orationis, ita quod distrahantur à propria significatione vel sensu, non fit consecratio. Si vero manet significatio & sensus, fit consecratio. Sed scienter sic faciens grauiter peccat ratione qua supra.

¶ Si tamen interponerentur multa verba impertinentia, per quæ solueretur continuitas orationis, non fieret consecratio.

Q. ¶ Vtrum sacerdos subtrahens vel diminuēs aliquid

Resolutorium

quid de prædicta forma consecret?

R. Si subtrahatur aliquod quatuor verborum, quæ sunt de substantia formæ, non fit consecratio.

¶ Si vero subtrahatur vel omittatur aliqua syllaba vel litera, ex cuius subtractione non impeditur significatio vel sensus (sicut potest contingere in vltima syllaba vel litera dictionis) tunc consecratur. Diligenter tamen cauendū est ne fiat.

¶ Si autem formidetur quod impedita sit significatio vel sensus, tutius est, vt forma á principio repetatur.

Qu. ¶ Vtrum incongrue proferens verba consecrationis ex imperitia linguæ, vel inaduertentia, vel alio huiusmodi consecret?

R. Si ex huiusmodi incongruitate non impediatur significatio verborum, vel orationis, quin verus sensus formæ consecrationis capiatur, fit consecratio. Scienter tamen hoc faciens grauius peccat ratione superius expressa.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos faciens transpositionem verborum consecrationis consecret?

R. Sola transpositio verborum nõ impedit. Si autem cum hoc variaretur sensus, tunc non fieret consecratio: vt si interrogatiue diceretur: Est hoc

hoc corpus meum? Aduertendum tamen circa dictas variationis, vbi dictum est, quod nō impediunt consecrationem, hoc verū melle, nisi quis per eas intēderet inducere hæresim vel errorem, prout tactum est in solutione quarti dubij præcedentis.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos faciens interuallum in prolatione verborum consecret?

R. Si paruum faciat interuallum, vt puta si spuat vel tulsiat, vel aliud huiusmodi faciat, non impeditur consecratio. Si vero magnum faciat interuallum, vt si postquam dicit: Hoc est, dormiat, vel aliud faciat, per quod continuitas orationis soluat, non consecrat?

Qu. ¶ Quid agendum, si sacerdos non recolat dixisse verba consecrationis, vel alia quæ in celebratione huius sacramenti dici debent?

R. Si certus sit se omisisse aliquod eorum, quæ sunt de necessitate consecrationis, reincipere debet à forma consecrationis, & cætera per ordinem reiterare, ne mutetur ordo sacrificij.

¶ Si vero probabiliter ei constet se aliquod omisisse, quod non est de necessitate sacramenti vel consecrationis, procedat vltèrius sine repetitione. ¶ Si autem nullum istorum sit, sed solum

S. Tho. 3.
p. q. 83.
a. 6. ad. 5.

Resolutorium

solum non recolat se dixisse, non debet ex hoc mente perturbari, sed ulterius procedere. Non enim qui multa dixit, semper recolit omniū quæ dixerat. Et in multum assuetis sæpius nõ deliberatur, & ideó minus recoluntur.

Qu. Vtrum sacerdos per prædictam formã possit consecrare panem absentem?

R. Non potest. Ex quo enim forma in se continet pronomen demonstratiuum, requeritur præsentia materiæ consecrandæ.

S. tho. 3.
p. q. 70.

Qu. Vtrum per prædictã formam sacerdos possit consecrare panem præsentem in quacunq; quantitate fuerit.

4. art. 2.
& 4. sen.
di. 11. art.
1. & hoc
dũmodo
fit coram sacer-
dote.

R. Potest, sed non debet in maiori quantitate consecrare, quam necessarium sibi videtur pro concione fidelium.

Qu. Vtrum sacerdos verba consecrationis profereudo, consecret omnem panem præsentem in altari: siue sit extra pixidem vel reseruaculum hostiarum, siue intra?

R. Sacerdos per illa verba nullum panem etiam præsentem consecrat, nisi super quem fertur intentio eius consecrandi: & omnem talem etiam consecrat. Vnde & omnis alius panis, quem non intendat consecrare, non est consecratus.

Qu.

Qu. ¶ Vtrum sacerdos apponens plures hostias pro populo communicando consecrandas, & in ipsa prolatione verborum non dirigens intentionem actualiter ad omnes, sed solum ad illam, quam in manu tenet, omnes consecret?

R. Si habeat intentionem virtualem ad consecrandum omnes, licet nō habeat actualem, omnes consecrat. De hac intētionē dictū est superius.

Theo. 4
sen. di. 8

¶ Si autē in consecratione illius hostiæ, quam manu tenent, omnes alias intendat excludere, tunc nullam aliam cōsecram, sed solum istam, qui consecrare intendebat.

Qu. ¶ Quid si sacerdos intendat consecrare centum hostias siue particulas, tot habens communicādos, & appositæ sint plures vel pauciores quā centū, vtrū facta consecratione omnes sunt consecratæ, vel solum aliquæ aut nullæ?

R. Si expresse & distincte intendat solum centū consecrare cum exclusionē pluriū & pauciorū, tūc nulla consecretur. ¶ Si autem habeat intentionem ad consecrandum omnes illas numeratas, vel in locum consecrandum positas, licet errarum sit numero tamē omnes consecrantur. ¶ Vnde cautum est, vt sacerdos plures hostias cūsecraturus, omnes simulāte oculos ponat, & intētionē nunquā dirigat ad numerū

intē-

intendendo tot vel tot consecrare, sed ad omnes
 & nesibi simul positas.

Q. Quid si multæ sint hostiæ appositæ, etiam
 simul, ut puta centum vel plures, & sacerdos
 intendat solum decem consecrare ex illis, utrum
 aliqua, & quæ sint consecratæ, post prolationem
 verborum consecrationis?

1. de 1.
 8. ib. 107

R. Si determinate & distincte notet, & discernat
 illas decem quæ consecrare intendit, tunc illas
 solas consecrat. Si vero confuse & indistincte
 intendat consecrare decem, illas non notando
 & discernendo, tum nullam consecrat.

M. 26.
 Mar. 13.
 Luc. 22.
 Extra. d.
 cel. mis.
 c. cum mar
 the. f. ch.
 4. d. 8. q.
 2. ar. 2.

Q. Quæ sit sufficiens & debita forma consecrationis vini?

2. ar. 2.
 qua. 1.
 Additio
 Omnia
 enim ver
 ba hæc
 sunt de
 substan
 tia forma
 vniuersa
 lis eccle
 sia hoc
 tenet cū
 vbiq; sa
 cerdos
 eodē ri
 tu & mo
 do. f. te.

R. Forma est ista.

Hic est enim calix sanguinis mei novi
 & æterni testamenti, mysterium fidei,
 qui pro vobis & pro multis effundetur
 in remissionem peccatorum.

Q. Vtrum omnia verba prædicta sint de substan
 tia forma, & necessario proferenda?

R. Si quo hæc cōiunctio, Enim, non est de substan
 tia cōsecrationis panis: Ita non est de substan
 tia cōsecrationis vini: non debet tamē scie
 ter

ter omitti,

Qu. ¶ Quid significet hæc dictio: calix, in prædicta forma?

R. Significat liquorem vel sanguinem in calice. Accipitur enim figurate continens pro contento.

¶ Pro solutione aliorum dubiorum, quæ circa prædictam formam occurrere possunt, notanda sunt ea quæ circa præcedentem questionem de forma cōsecrationis panis dicta sunt. Consimilia enim dubia circa hanc formam consecrationis vini occurrere possunt, & pariformes habent etiam solutiones.

¶ Cap. octauum, de intentione ac ratione eorum quæ in missa dicuntur.

¶ Tota missa diuiditur in quinque partes. In prima præmittitur præparatio ad digne perficiendū ea quæ agenda sunt. In secunda fit oblatio eorum quæ sunt consecranda. In tertia, fit consecratio eorum quæ sunt oblata. In quarta, fit sumtio eorū quæ sunt consecrata. In quinta, redditur gratiarū actio pro sumptorum perceptione.

¶ Prima pars incipit ab introitu missæ, & finitur ante canticū offertorij. Secunda, incipit à canticō

F

offer

nēdo ca
licē im-
manib⁹
omnia
hæc ver-
ba pro-
fert.
S. Tho. 3
P. q. 78.
art. 3.

Resolutorium

offertorij, & finitur ante præfationem. Tertia, incipit à præfatione, & finitur ante orationem dominicam. Quarta, incipit ab oratione dominica, & finitur ante Antiphonam post communionis. Quinta, incipit ab Antiphona, quæ vocatur post communiō, & finitur in conclusione totius missæ.

¶ Prima pars subdividitur in duas particulas. In prima particula, præparatur affectus quadrupliciter, s. per deuotionem, quæ excitatur per laudis iubilum in intruitu: per humiliationem, qua declaratur miseria per gemitum in kyrie eleison: per rectam intentionem, quæ explicatur per cœlestis gloriæ concentum in Gloria in excelsis: per gratiæ conuectionem, quæ postulatur per orationis suffragium in collecta. In secunda particula intellectus dupliciter præparatur, s. dispositiue per doctrinam prophetiarum & apostularum in prophetia & epistola: per vitæ profectum in graduali: per spirituale gaudium in alleluia: per cordialem luctum in tractu: & perfecte, per euangelicam lectionem in euangelio: & per catholicæ fidei protestationem in symbolo.

¶ Secunda pars in tres particulas subdividitur. In prima, præmittitur offerentiū cū laude exultatio in cārico offertorij. In secunda exprimitur ipsa oblatio

rio in verbis, in spiritu humilitatis, &c. In tertia petitur oblationis acceptatio, in, suscipe sancta Trinitas, &c. & oratione secreta. Et quia ista exigunt erectionem mentis ad Deum, ideo præmittitur singulis, dominus vobiscum: loco cuius, cum oratio secreta dicenda est, prædicatur, orate fratres, &c.

¶ Tertia pars subdividitur in quinque particulas. In prima particula, præmittitur præparatio populi ad deuotionem, in qua primo conclusio orationis secretæ expressè pronuntiatur in, per omnia sæcula, &c. Secundo, à sacerdote populus salutatur in dñs vobiscum. Tertio, populus ad erectionem mentis incitatur, in, sursum corda. Quarto, ad gratias agendas exortatur, in, gratias agamus, &c. Quinto, gratiarum actionis debitum demonstratur, in, vere dignum, &c. In secunda particula, subiungitur deuota Christi laudatio, quo ad eius diuinitatem dum concinitur cum angelis: Sanctus, &c. & quo ad eius humanitatem dicitur cum pueris: Benedictus qui venit, &c. & quo ad oblationem muneris, quæ dicitur sacrificium, ibi, Te igitur, &c.

In tertia particula, petitur benedictio & acceptatio materiæ consecrandæ. Vbi primo generaliter præmittitur quid petatur quantum ad offe-

Resolutorium

offerentes, & eos pro quibus offertur, quorum salus postulatur, ibi: In primis pro ecclesia, &c. & quoad eos quorum patrocínio imploratur, & in quorum reuerentiam offertur, ibi: Communicantes, &c. Secundo, specialiter expresse concluditur, quid per oblationem hostiæ impetrandum postuletur, ibi: Hanc igitur, &c.

In quarta particula, peragitur cōsecratio. Vbi primo effectus consecrationis postulatur, ibi: Quam oblationem, &c. Secundo, ipsa consecratio consumatur, quantum ad corpus, ibi: Qui pridie, &c. & quantum ad sanguinem Christi, ibi: Simili modo, &c. Tertio, rei consecratæ commemoratio explicatur, ibi: Vnde & memores, &c.

In quinta particula, exprimitur postulatio virtutis consecrati sacramenti. Vbi primo præmittitur quid petatur quoad gratiam: vbi petitur acceptari sacramentum, ibi: Supra quæ, &c. deinde dari gratiæ donum, ibi: Supplices, &c. & quoad gloriam, pro mortuis, ibi: Memento etiam, &c. & pro viuis, ibi: nobis quoque, &c. Secundo, petitio finitur, & inducitur mediator, per quem petita obtineri sperantur, cum concluditur: Per CHRISTVM dominum nostrum, &c. Tertio, totus canon cōcluditur, & oratio circa cōfectio

fectionem huius sacramenti per acta, in Christū patris filium reducuntur: & primo ea quæ sunt sacramenti, ibi: Per quem, &c. Secundo, ex parte personarum in sacramento operantium, ibi: Per ipsum, &c.

¶ Quarta pars subdiuiditur in duas particulas. In prima particula ponitur præparatio communis ad sumtionem sacramenti, quæ fit per orationem cōmunem. s. orationem dominicam, in qua præmittitur exhortatio, ibi: Oremus, &c. & præsumptionis excusatio, ibi: Præceptis salutaribus, &c. deinde ponitur coelestis panis postulatio, ibi: Panem nostrum, &c. & per deprecationem sacerdotis priuatam, ibi: Libera nos quæsumus domine, &c. & per pacis desiderium, quod à sacerdote populo optatur, ibi: Pax domini, &c. & populo postulatur, ibi: Agnus Dei, &c. In missis tamen defunctorum, vbi sacrificium, non pro pace præsentis, sed pro futura requie offertur, pax non postulatur specialis, quæ fit per priuatam orationem sacerdotis. s. domine Iesu Christe fili Dei viui, qui dixisti Apostolis tuis, &c.

In secunda particula, subiungitur sacramenti sumptio: quæ fit à sacerdote, & ab illis quibus per sacerdotem dispensatur.

¶ Cōmuniter etiam consueuerūt celebrantes post

Resolutorium

sacramentorum perceptionem quasdam orationes dicere pro gratiarum actione, vt: Corpus domini nostri Iesu Christi, &c. Quod ore sumpsimus, &c. & quasdam alias speciales orationes, prout eos deuotio, vel cōsuetudo prouocat: quod discretioni vniuscuiusq; relinquatur. Veruntamē melius videtur, vt nihil vocaliter proferatur, præter ea quæ in libro missali continentur, secundum quod dictum est superius capite quinto: ne per huiusmodi verba permisceantur, discontinuentur, & interrumpantur ea quæ ex institutione vel consuetudine ecclesiæ dicenda & proferenda sunt. Sed (vt ibidem tactum est) si quis habeat affectum ad aliqua alia dicenda, dicat in corde per cogitationem & deuotam meditationem. Sic enim & talis permixtio, interruptio & discontinuatio vitabitur, & affectus desiderio suo non frustrabitur.

Quinta pars subdiuiditur in tres particulas. In prima particula, fit cōmemoratio accepti beneficii per Antiphonam post communionem: quæ cum quadam lætitia canitur. In secunda particula, redditur gratiarum actio pro accepto beneficio, per orationem sacerdotis, quæ complēda dicitur. In tertia particula concluditur consumatio totius missæ

missæ, per verba sequentia, scilicet, *Ite missa est,*
 vel *benedicamus Domino:* vbi chorus vel minis-
 ter gratias agens respondet, *Deo gratias:* aut, *re-*
quiescant in pace, vbi respondet, *Amen,* defun-
 ctis *requiem optans.*

¶ Cap. nonum, de ratione & significatione eo-
 rum quæ in missa & circa eam aguntur,
 cum breui epilogo & conclusione
 totius operis.

¶ In missa præcipue solemnî, atque circa eam
 decem generalia principaliter occurrunt pera-
 genda.

Primum, Lotio.

Secundum, Thurificatio.

Tertium, Altaris osculatio.

Quartum, Sacerdotis versio & populi per eum
 salutatio.

Quintum, Gestus variatio.

Sextum, Multiplex per cruces signatio.

Septimum, Hostiæ fractio.

Octauum, Partis hostiæ in Calicem missio.

Nonum, Osculi pacis traditio.

Decimum, Vini non consecrati sumptio.

¶ Lotio manuum ante missam, fit ad tractandū reue-

Resolutorium

reter ipsum sacramentum. Præciosa enim tractare non consueuerunt homines, nisi manibus prius locis. Vnde indecens esset, quod ad tam præciosum & tam nobile sacramentum tractandum quis accederet manibus, quæ de facili inquinantur, illotis. Ad incitandum celebrantem ad deuotionem & internam purificationem, quam intendere debet. Ad insinuandum quod oblaturus & consecraturus hostiam lachrymis compunctionis, lauare debet prius conscientiam. Ad significandum illam interiorem mundificationem. Vnde sacer Dionysius dicit: quod extremitatum ablutio significat ablutionem etiam à minimis peccatis. Hoc namq; etiam representabat. ablutio sacerdotum in veteri testamento.

- ¶ Lotio digitorū in missa fit ante oblationem vel consecrationem ad ampliorem reuerentiā sacris exhibendam, cum iam offerri & consecrari debent. Ad deuotionem & puritatem incitandam. Ad emundationem à peccatis significandam.
- ¶ Post sacramenti vero sumtionē, propter sacramenti reuerentiam: ne post tanti sacramenti contactum digitis non ablutis, statim alia non sacra tangantur. Propter periculi cautelam: vt, si aliquid de speciebus sacramentalibus remāserit adhærens

hærens digitis, per abluionem tollatur. Propter munditiæ reuerentiã. Significat enim hæc ablutio, vt sacerdos, qui per sacramenti perceptione præsumitur esse mundatus, post celebratione mundiciã retineat, & à recidiua iniquatione sibi caueat.

¶ Thurificatio ante missam in ea fit propter sacramenti reuerentiam, vt. s. per Thuris bonum odorem expellatur si quid mali odoris ibi fuerit, quod horrorem prouocare possit. Propter diabolicæ malignitatis repulsam: ne videlicet ille malignus aliquid contra sacrificium vel celebrantem machinari, vel facere possit. Huiusmodi enim fumo omne genus demoniorũ extruditur. Propter deuotionem & orationem celebrantis ac assistentium significandam: quæ per ipsos ad Deum dirigitur. Propter effectum gratiæ representandum: qua sicut bono odore Christus repletus fuit.

¶ Altaris osculatio ante missam, & in ipsa fit ad sacramenti consecrandi, tractandi, & sumendi reuerentiam. Ad celebrantis amorem erga Christũ excitandum. Ad dilectionem inter Christum spõsum & ecclesiam sponsam representandam. Ad detestabilem iudæ proditoris osculationem significandam: præsertim quo ad illam osculationem, quæ fit post sacramenti eleuationem, cum dicitur: Ex hac altaris participatione, &c.

Resolutorium

¶ Sacerdotis ad populum versio quintuplex quia
multiplicem manifestationem Christi in die resurre
ctionis suæ factam repræsentat.

Salutatio quæ fit septem vicibus (quinquies vide
licet cum se vertit ad populum, & bis cum se non
vertit, vt cum dicit in præfatione: Dominus vo
biscum. Et post hostiæ fractionem: Pax domi
ni sit semper vobiscum) septiformem Spiritus
sancti gratiam significat.

¶ Gestus principalis variatio est sextuplex.

Primo, brachiorum extensio, quæ signat exten
sionem brachiorum Christi in cruce.

Secundo, eleuatio manuum, quæ significat dire
ctionem orationis ad Deum.

Tertio, coniunctio manuum, quæ significat cō
iunctionem cordis cum ore, oris cum opere, fidei
cum operibus charitatis.

Quarto, cancellatio manuum, quæ significat cru
cifixionem siue affixionem Christi in cruce.

Quinto, digitorum, s. policis cum indice, cupula
tio: quæ fit propter sacramenti reuerentiam & pe
riculi cautelam, ne si aliqua particula digitis adhe
serit, disperdatur: & ad significandam copulatio
nem capitis cum membris, idest, Christi cum
ecclesia.

Sexto, corporis inclinatio, quæ fit ad repræsentandā
humiliē

humilitatem & obedientiã Christi: ex quibus
passionẽ suscepit. Et ad incitãdum celebrãtem
& astantes ad humilitatem & deuotionem.

¶ Multiplex signatio per cruces fit ad repræsentiã
dũ modũ & ordinẽ dominicæ passionis. Et quia
illa passio quibusdã gradibus fuit peracta (quãdã
enim passionis partes crucifixionẽ præcesserũt, &
quãdã in cruce consumatæ sunt) ideo etiã quãdã
in cruce consumatæ sunt) ideo etiã quãdã cru-
ces fiunt ad repræsentiandũ ea quæ passus est do-
minus ante crucifixionẽ, vt illæ quæ fiũt ante con-
secrationem. Quãdã vero fiunt ad repræsentiandũ
ea quæ in cruce vel post crucem facta sunt, sicut
illæ quæ fiunt post consecrationẽ. Perficitur au-
tẽ ista signatio per decem vices. ¶ Prima, Cruce tri-
plici, sub illis verbis: Hæc ✠ dona: Hæc ✠ mune-
ra: Hæc ✠ sancta sacrificia: Ad repræsentiandũ tradi-
tionẽ Christi factã, s. deo patre, iudã & iudæis.

¶ Secũda, Cruce triplici, sub illis verbis: Bene ✠ di-
ctã: Ascri ✠ ptã: Ra ✠ tã: Ad repræsentiandũ vediti-
onẽ pfectã à sacerdotib, scribis et fariseis: vel vediti-
onis preciiũ, s. triginta denariorũ. Vbi additur du-
plex crux, sub illis verbis: cor ✠ pus, & Sã ✠ guis: Ad
repræsentiandũ Iudã veditorẽ, & Christũ veditiũ.

¶ Tertia, Cruce vnica, in consecratione corporis
sub illo verbo: Ec ✠ nedixit.

Quar.

Resolutorium

¶ Quarta, Cruce vnica, in consecratione sanguinis sub illo verbo: Bene ✠ dixit: ad representandum preſignationem paſſionis Chriſti factam in cæna per eius ſacramenti institutionem ſub ſpecie panis & vini: vel paſſionem Chriſti in corpore & anima.

¶ Quinta, Cruce quintuplici, ſub illis verbis: Hoſtia ✠ purã, Hoſtia ✠ ſanctã, Hoſtia ✠ immaculatã, Panẽ ✠ ſanctũ vitæ æternæ, & calicẽ ✠ ſalutis perpetuæ: Ad representãdum quinq; plagas, ſiue quinq; vulnera principalia corporis Chriſti.

¶ Sexta, Cruce triplici, ſub illis verbis: Cor ✠ pus & ſanguinẽ ✠ ſumpſerimus, omni bene ✠ dictione, &c. Ad representandũ corporis Chriſti extensionẽ, ſanguinis infuſionem & paſſionis fructũ.

¶ Septima, Cruce triplici, ſub illis verbis: Sancti ✠ ficas, viui ✠ ficas, bene ✠ dicis: Ad representandum triplicem orationem Chriſti in crucem, ſcilicet, pro perſecutoribus, pro liberatione à morte, & pro adeptione gloriæ.

¶ Octaua, Cruce triplici, ſub illis verbis: Per ✠ ipſum, & cum ✠ ipſo, & in ✠ ipſo: Ad representandum tres horas, quibus Chriſtus pependit in Cruce: quia ab hora ſexta uſq; ad nonam.

¶ Nona, Cruce duplici, ſub illis verbis: Deo ✠ patri omnipotẽti, in ✠ vnitate Spiritus ſancti: Ad repreſentan-

sentandum separationem animæ à corpore.

¶ Decima, Cruce triplici, sub illis verbis: Pax \times domini, sit \times semper, vo \times biscum: Ad representandum Christi resurrectionem tertia die factâ.

¶ Hostiæ fractio fit ad obseruandum formâ quâ Christus circa confectionem huius sacramenti tenuit: ipse enim panem fregit. Ad representandû passionem Christi, in qua corpus eius vulnerationibus fractum siue diuisum fuit. Ad representandum distinctionem corporis Christi mystici secundum diuerfos status eius.

¶ Circa missionem partis hostiæ in calicem aduertendum, quod hostia frangitur, primo in duas medietates: ad designandum duplicem statum prædestinatorum, scilicet, eorum qui sunt in æterna gloria, & in temporali miseria. Ista namq; medietas, quæ ex manu dextra super patenam indiuisa collocatur, significat prædestinatos, qui iam adepti sunt beatitudinem, quæ per dexteram intelligitur. Alia vero medietas, quæ in sinistra recolligitur, diuiditur in duas partes: quarum vna medietati super patenam collocatæ coniungitur: & significat illos qui sunt in purgatorio, qui quidem, licet beatitudinem nondum habeant, sunt tamen certi de ea: Altera, quæ post hanc diuisionem

Resolatorium

in dextera tenetur, mittitur in calicem: & signat prædestinatos adhuc in hoc sæculo viuentes: qui quanuis de beatitudine habenda certi non sint, illam tamen virtute passionis & sanguinis Christi consequentur, licet per multas tribulationis, quæ per calicem significantur.

¶ Post quam sacerdos nixit: Agnus Dei, &c. osculatur librum, vel altare, vel aliud secundum consuetudinem loci: & deinde ministrum, vel ymaginem, vel tabulam per eundem sibi porrectam: quæ vltius exhibetur astantibus osculanda. Primo ideo, vt celebrans non solum cum Deo pacem, sed & cum proximo se habere protestetur. Secundo ideo, vt alij osculantes profiteantur se esse coniuictos in vnitatem fidei per Christum in ara Crucis immolatum.

¶ Post communionem, & calicis ac digitorum cum vino abluitionem, sumitur illud vinum. Primo ideo, vt reliquæ specierum sacramentalium, si quæ in ore remanserint, cum illo transglutiantur. Secundo, vt per hoc significetur, quod sacerdos deinceps manere debeat mundus, & seruare saporem ac odorem vini.

iii Compunctionis & tristitiæ in corde.

iiii Gratiarum actionis & lætitiæ in ore.

v Recte cōuersationis & iustitiæ in vita & opere.

¶ Ea

¶ Ea quę circa officiũ missę, quo ad ministrum, celebrandi locũ, tempus, ac cętera in sumario huius operis annotata dubitationem ingerere possunt, sub compendio sufficięter resoluta putamus. Nā si aliqua alia occurrāt, ex hisquę diffinita sunt diligenter cōsideratis, defacili solui possunt. Sollicite pręterea curet ille, per cuius negligentia defectus aut error aliquis cōmissus fuerit, vt debitā super illo pœnitentiā agat. Et quia iuxta sacrorum canonum cōstitutiones quidā defectus specialē exigunt satisfactiōem, tutũ est, vt in casibus difficilibus pręlatus superior cōsuletur, cui tales sunt reseruādi. Non lateat deniq; lectorem, doctores diuersos circa quædā in superioribus determinata non vniformiter, sed sępius cōtrarie sentire: vnde fieri non potuit, vt singulorum sentētias imitaremur, sed hoc nobis suffecisse videtur, vt omni affectu ad opinātes secluso, id quod nobis verius, aut magis congruũ vel tutius visum est diffiniremus, ad gloriā Iesu Christi, qui cū patre & Spiritu sancto viuit & regnat in sæcula sæculorum.

Amen.

☩ *Laus Deo, honor, & gloria.* ☩

Propositi
[Signature]

et per hoc ostendit nulli duo ad ministrum esse
 unum deum tempus, ac cetera in sumario huius
 operis annotata debentur in agere possunt
 sub compendioso tractatu reposita putamus. His
 de alijs alijs occurrat, et hisque distincte sunt
 generatim consideranda, de sacris litteris. Sollicito
 exercitio curat ille per cuius negligentiam defectus
 aut error aliquis committitur, ut debet in per
 illud periculum esse. Et quia tanta factorum con
 tinua commotione quibus defectus specialiter exi
 guntur, ista rationem, vultu est, ut in casibus distric
 tis, quibus in periculum committitur, cui tales sunt re
 verendi. Non latet deinde, lector, in doctoribus
 veritas, quibus in superstitibus determinatis
 non voluntariis, sed lapsis committitur sententia, unde
 non non potuit, vel ingloriam sententiam immitti
 re, sed hoc nobis latuisse videtur, ut omni
 animum ad opus istud, id quod nobis veritas
 est, in hoc, vel in alijs vultu est distincte
 in periculum committitur Christi, qui cum patre &
 spiritu sancto vivit & regnat in sa
 culis saeculorum. Amen.

In laudem Dei honoris & gloriae